

VATTENTJÄNSTPLAN FÖR SURAHAMMARS KOMMUN

Dnr KS 2024/382

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Fastställd	Beslutsinstans
<i>Vattentjänstplan</i>	<i>Plan</i>	<i>2026-02-16</i>	<i>Kommunfullmäktige, § 8</i>
Dokumentansvarig	Diarienummer	Senast reviderad	Giltig till
<i>Kansliämbeten</i>	<i>KS 2024/382</i>		<i>Tillsvidare</i>

Innehåll

Begreppsförklaringar	5
1 Inledning.....	7
1.1 Vad är en vattentjänstplan?	7
1.2 Kopplingar till andra styrande och vägledande dokument	7
1.3 Metodik för framtagande av vattentjänstplanen.....	8
1.4 Giltighetstid och uppföljning	9
1.5 Strategisk miljöbedömning.....	10
2 Övergripande strategi för VA-försörjning.....	10
3 Förutsättningar för VA-försörjning.....	10
3.1 Lagstiftning, mål och direktiv.....	11
3.2 Roller och ansvar.....	12
3.3 Kommunens yt- och grundvatten	13
3.4 Bebyggelseutveckling	15
3.5 VA-försörjning i olika delar av kommunen.....	16
3.5.1 Allmän VA-försörjning	17
3.5.2 Anslutningar via avtal.....	17
3.5.3 Enskild VA-försörjning.....	18
3.6 Åtgärder – Förutsättningar för VA-försörjning.....	18
4 Surahammars befintliga allmänna VA-anläggning	18
4.1 Dricksvattenproduktion	18
4.1.1 Vattenskyddsområden	19
4.1.2 Reservvatten och nödvatten.....	19
4.2 Ledningsnäten	19
4.2.1 Dricksvattenledningsnät.....	19
4.2.2 Spill- och dagvattenledningsnätet	20
4.3 Dagvattenhantering	20

4.4	Spillvattenrening	21
4.4.1	Avloppsreningsverk.....	21
4.4.2	Slamhantering.....	21
4.4.3	Uppströmsarbete	22
4.5	Anläggningarnas funktion vid skyfall	22
4.5.1	Metod för bedömning av påverkan från skyfall och höga vattennivåer	23
4.6	Åtgärder – Befintliga allmänna VA-anläggningen.....	24
5	VA-försörjning utanför befintligt verksamhetsområde.....	25
5.1	Metod för behovsbedömning och klassificering.....	26
5.1.1	Identifiering	26
5.1.2	Bedömning av behov	27
5.1.3	Bedömning av möjligheter.....	28
5.1.4	Klassificering.....	29
5.2	Resultat av behovsbedömning och klassificering.....	30
5.2.1	VA-utbyggnadsområden	31
5.2.2	VA-utredningsområden	34
5.2.3	VA-bevakningsområden.....	37
5.2.4	Enskilt VA-område	38
5.3	Åtgärder – VA-försörjning utanför befintligt verksamhetsområde	39
6	Konsekvenser.....	40
6.1	Miljökonsekvenser	40
6.2	Sociala konsekvenser.....	40
6.3	Ekonomiska konsekvenser	41
	Bilagor.....	42

Begreppsförklaringar

Begrepp	Definition
Allmän VA-anläggning	En VA-anläggning över vilken en kommun har ett rättsligt bestämmande inflytande och som har ordnats och används för att uppfylla kommunens skyldigheter enligt. Lag om allmänna vattentjänster (LAV). Kallas ofta kommunalt VA.
Anläggningsavgift	Engångsavgift för täckande av en kostnad för att ordna en allmän VA-anläggning.
Avlopp	Bortledning av dagvatten och dränvatten från ett område med samlad bebyggelse eller från en begravningsplats, bortledning av spillvatten eller bortledning av vatten som har använts för kylning.
Avtalsanslutning	Fastighet/er som ligger utanför det allmänna VA-verksamhetsområdet kan om så överenskoms med VA-huvudmannen anslutas till den allmänna VA-anläggningen genom avtal.
Dagvatten	Tillfälligt förekommande avrinnande vatten på ytan av mark eller konstruktion som ligger öppet, synligt på ytan t.ex. regnvatten, smältvatten, spolvatten, framträngande grundvatten.
Enskild anläggning	En VA-anläggning eller annan anordning för vattenförsörjning eller avlopp som inte är eller ingår i en allmän VA-anläggning
Förnyelse	Ett planlagt utbyte av ledning eller anläggning, som till exempel omläggning, spräckning, infodring eller annan åtgärd som ger ledningssträckningen nyvärde.
Huvudman	Den som äger en allmän VA-anläggning
Miljö kvalitetsnormer	Bestämmelser om kvaliteten på miljön i en vattenförekomst i ytvatten (sjöar, vattendrag och kustvatten) och grundvatten. Syftet med normerna är att säkra Sveriges vattenkvalitet.
Nöd vatten	Nöd vatten är vatten som distribueras till konsumenter på annat sätt än via ledningsnätet, exempelvis i tankar. Nöd vatten ska hålla samma kvalitet som dricksvatten.
Personekvivalent (pe)	Tal som beskriver belastningen från allmän verksamhet och industri såväl som från hushåll på ett ledningsnät eller reningsanläggning
Reserv vatten	Distribution av reserv vatten sker i det ordinarie ledningsnätet eller i ett provisoriskt ledningsnät. Reserv vattenförsörjningen

	baseras på en alternativ vattentäkt eller ett alternativt vattenverk.
Spillvatten	Förorenat vatten från hushåll, industrier, serviceanläggningar och liknande.
Tillskottsvatten	Samlingsbegrepp för vatten som utöver spillvatten avleds i spillvattenförande avloppsledning. Tillskottsvatten kan således vara dagvatten, dränvatten, inläckande sjö- och havsvatten eller dricksvatten. Observera att tillskottsvatten även inkluderar medvetet inkopplat vatten, som till exempel dag- och dränvatten i kombinerade system.
VA-anläggning	En anläggning som har till ändamål att tillgodose behov av vattentjänster för bostadshus eller annan bebyggelse.
VA-försörjning	Med VA-försörjning menas dricksvattenförsörjning och omhändertagande av avloppsvatten.
VA-verksamhetsområde	Det geografiska område inom vilket en eller flera vattentjänster har ordnats eller skall ordnas genom en allmän VA-anläggning, förkortas VO.
Vattenförekomst	I princip allt vatten i Sverige, förutom det öppna havet, är indelat i mindre enheter som kallas vattenförekomster (förutsatt att de har en viss storlek). Det finns fyra sorters vattenförekomster; sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten.
Vattenförsörjning	Tillhandahållande av vatten som är lämpligt för normal hushållsanvändning,
Vattenskyddsområde	För att skydda grundvatten eller ytvatten kan olika vattenskyddsområden bildas. Inom området finns då begränsningar i hur marken får användas. Det är Länsstyrelsen eller kommunen som bestämmer om ett område ska vara ett vattenskyddsområde.
Vattentjänster	Vattenförsörjning och avlopp (VA)

1 Inledning

En strategisk och långsiktig planering för vatten och avlopp (VA) är viktig för att tydliggöra mål och prioritera åtgärder. Det bidrar till att kommunen kostnadseffektivt kan möta framtida utmaningar. God VA-planering skapar förutsättningar för långsiktighet för både allmän och enskild VA-försörjning. VA-försörjning är en viktig del av den övergripande samhällsplaneringen.

1.1 Vad är en vattentjänstplan?

Den första januari 2023 trädde en lagändring i kraft i Lagen om allmänna vattentjänster (LAV, 2006:412), som innebär att varje kommun ska upprätta en vattentjänstplan som ska innehålla:

- kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses
- kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall.

Enligt LAV ska kommunen, innan vattentjänstplanen antas, samråda med de fastighetsägare och myndigheter som har ett väsentligt intresse av planen. Samråd genomförs under en period om 6 veckor. Länsstyrelsen Västmanland, grannkommuner till Surahammars samt fastighetsägare i utpekade VA-utbyggnads- och VA-utredningsområden har bedömts ha ett väsentligt intresse av planen och har därmed fått denna plan för inlämnande av synpunkter.

Samråd har genomförts under perioden 10 februari till 4 april 2025. Inkomna synpunkter redovisas i Bilaga 3.

Vattentjänstplanen är inte rättsligt bindande, men bör ses som kommunens eget styrdokument för att på ett effektivt sätt genomföra åtgärder.

Utöver kravet på vattentjänstplaner infördes en ändring i LAV som innebär en ökad flexibilitet vid bedömningen gällande om det finns behov av en allmän vattentjänst. I bedömningen ska särskild hänsyn tas till lokala förutsättningar att tillgodose vatten- och avloppsförsörjningen genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön.

1.2 Kopplingar till andra styrande och vägledande dokument

Kommunens VA-planering påverkas av befintliga styrande och vägledande dokument. De viktigaste kommunala dokumenten som berör VA-verksamheten är översiktsplanen samt den vision för kommunens utveckling som antogs av kommunfullmäktige 2023. Enligt visionen ska Surahammars kommun år 2030 vara en *”mer tillgänglig, välmående, tillväxtdriven och utvecklande kommun där kommuninvånarna känner mer stolthet, delaktighet, gemenskap och trygghet”*.

Översiktsplanen, antagen år 2021, beskriver ett antal områden där kunskapsinhämtning och ställningstaganden kan behöva göras. Några av dessa har koppling till VA-verksamheten, såsom frågor om vattenförvaltning, dagvattenstrategi, energi- och klimatstrategi samt VA-plan.

Planeringsstrategin från 2024 konstaterar att behovet av sådana kunskapsunderlag styrs av förändringstakt kring hur framför allt tätbebyggelse utvecklas. Strategin konstaterar att det finns ett behov av ett styrande dokument för dagvattenfrågor och för det förvaltningsövergripande arbetet med vattenfrågor.

Fördjupade kunskaper och ställningstaganden sker i vattentjänstplanen, vilket innebär att delar av översiktsplanens innehåll om områden med enskilda avlopp blir inaktuellt.

På regional nivå i Västmanlands län finns också *Regional utvecklingsstrategi 2030 – vår strategi för ett livskraftigt Västmanland (2020)* som är del i Region Västmanlands strategiska arbete. I strategin står även att *”år 2030 har länet en god beredskap att under längre tid tillfredsställa grundläggande behov i nödvändig omfattning. Västmanlands län har ökat graden av självförsörjning och säkrat försörjningen av dricksvatten med hög kvalitet för hela länet och skyddat länets vattentäkter.”*

Länsstyrelsen i Västmanland har ännu inte tagit fram någon regional vattenförsörjningsplan, men avser att göra detta när resursmässig möjlighet ges.

1.3 Metodik för framtagande av vattentjänstplanen

VA-planering har, historiskt, ofta genomförts i fyra steg enligt Havs- och vattenmyndighetens (HaV) *”Vägledning för kommunal VA-planering”*, publicerad 2014. Se Figur 1. Arbetet med framtagande av vattentjänstplanen har i stort sett följt HaV:s rekommenderade arbetsmetodik. För Surahammars kommun ersätter vattentjänstplanen den VA-plan som finns föreslagen i gällande översiktsplan. Vattentjänstplanen för Surahammars kommun skapar ett samlat kunskapsunderlag om nuläge och önskad utveckling för VA-verksamheten inom kommunen. Vattentjänstplanen är inte heltäckande när det gäller identifierade behov och åtgärder för verksamheten. Bland annat tas inte åtgärder som kopplar till säkerhet, hot och civil beredskap upp i denna plan utan hanteras separat.

Dagvatten		Spillvatten				
Dricksvatten		Steg 1	Steg 2	Steg 3	Steg 4	Steg 5
		Att starta VA-planeringen	VA-översikt	VA-policy	VA-plan	Implementering och uppföljning
Inom	Inom nuvarande verksamhetsområde	Tydligt (politiskt) uppdrag	Känd information	Strategiska vägval	Plan för allmän VA-försörjning	Beslut i budget-process
Inom	Inom framtida verksamhetsområde		Nuläge			
Utöver	Utöver framtida verksamhetsområde	Förvaltningsövergripande arbetsgrupp	Förutsättningar	Prioriteringsgrunder	Plan för VA-försörjning utanför nuvarande verksamhetsområde	Underlag till översiktsplan
			Strategiska frågor			Uppdatering

Figur 1: Metodik för framtagande av VA-plan enligt Havs- och vattenmyndighetens "Vägledning för kommunal VA-planering" (2014).

VA-översikten är framtagen som ett underlag för den nulägesbeskrivning som finns i vattentjänstplanen. Översikten har statusen av ett internt arbetsdokument. I stället för en VA-policy har Surahammars kommun valt att ta fram en övergripande strategi för VA-försörjningen, som infogats i denna vattentjänstplan.

Vattentjänstplanen har tagits fram av Surahammars kommun, Surahammars kommunalteknik och Mälarenergi Vatten AB genom ett förvaltningsövergripande samarbete. Arbetet har pågått sedan början av hösten 2023. Inom kommunen har företrädare för kommunledning, plan, bygg- och miljö samt teknisk förvaltning deltagit i arbetet. Sweco har anlitats som processtöd för arbetet.

1.4 Giltighetstid och uppföljning

I förarbetena till ändringen i LAV konstateras att vattentjänstplanen bör ha en planeringshorisont på cirka 12 år för att anses uppfylla kravet på långsiktig planering. Denna plan är framåtblickande i den mån det har varit möjligt. Föreslagna åtgärder är begränsade till kommande fyraårsperiod, och uppdateras därefter med nya åtgärder och prioriteringar.

Kommunfullmäktige beslutar om antagande och ändring av en vattentjänstplan och ska minst vart fjärde år pröva om den är aktuell med hänsyn till behovet av allmänt VA.

Mälarenergi Vatten kommer att initiera en årlig uppföljning av vattentjänstplanen tillsammans med Surahammars kommun och en aktualitetsprövning inom fyra år enligt kraven i lagstiftningen. Syftet med den årliga uppföljningen är att identifiera eventuella förändringar, som kan medföra en omprioritering av slutsatser och åtgärder. Den årliga uppföljningen kräver inte politiskt beslut.

1.5 Strategisk miljöbedömning

För planer som krävs enligt lag, såsom vattentjänstplanen, måste kommunen genomföra en utredning om planen innebär betydande miljöpåverkan. Utredningen, som redovisas i bilaga 1, följer miljöbalkens bestämmelser om strategiska miljöbedömningar. Enligt utredningen bedöms vattentjänstplanen inte medföra betydande miljöpåverkan.

2 Övergripande strategi för VA-försörjning

HaV:s vägledning för kommunal VA-planering föreslår att kommunen tar fram en VA-policy som beskriver strategiska vägval och riktlinjer för beslut kring VA-försörjningen. I stället för att ta fram ett separat dokument för detta har arbetsgruppen valt att lyfta fram två ställningstaganden i en övergripande strategi för VA-försörjningen. Syftet med strategin är att den ska genomsyra arbetet med planering och utveckling av VA-verksamheten samt utgöra stöd i prioritering av åtgärder. Avsikten är också att dessa ställningstaganden fördjupar och ersätter delar av översiktsplanens beskrivningar och ställningstaganden kring vatten- och avlopp.

1. Säkerställa den långsiktiga funktionen för VA-anläggningen

För att uppnå detta behövs en god kännedom om VA-anläggningens nuvarande och framtida status samt dess behov av utveckling. Tillräckliga personella och ekonomiska resurser ska säkerställas för att driva utveckling, utbyggnad och förnyelse samt drift och underhåll. Genom god kunskap om anläggningar och funktioner, underlättas en effektiv drift och en väl avvägd utveckling.

2. En klimatanpassad och långsiktigt hållbar dagvattenhantering

För att nå en klimatanpassad och långsiktigt hållbar dagvattenhantering i ny och befintlig bebyggelse krävs ett gemensamt arbete och en gemensam syn inom kommunen. I hållbar dagvattenhantering ingår både att hantera risker för översvämningar samt begränsning av förorenings spridning till omgivande vattendrag.

3 Förutsättningar för VA-försörjning

Grunden för hela VA-försörjningen finns i befintlig lagstiftning. Men VA-försörjningen i en kommun, både den allmänna och den enskilda, behöver ta hänsyn till kommunens lokala förutsättningar avseende till exempel markförhållanden och recipienter. Tillsammans utgör dessa faktorer grundförutsättningar för att kunna driva och utveckla verksamheten på ett effektivt sätt.

Vidare behöver VA-verksamheten ta hänsyn till den bebyggelseutveckling som sker inom kommunen, var det kan bli aktuellt med en allmän VA-anläggning eller om det ska fortsätta vara enskilda lösningar. Verksamhetsområdet och VA-taxan behöver hållas uppdaterade för att säkerställa att de som ska omfattas av de allmänna vattentjänsterna gör det samt betalar avgifter enligt gällande taxa.

3.1 Lagstiftning, mål och direktiv

VA-verksamheten styrs och påverkas av ett stort antal olika lagar, mål och direktiv. De viktigaste lagarna som styr både Mälarenergi Vattens och kommunens arbete är:

Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV) - syftar till att säkerställa att vattenförsörjning och avlopp ordnas ur ett långsiktigt perspektiv. Enligt LAV ska kommunen, genom VA-huvudmannen, ordna vatten och avlopp till områden med blivande eller befintlig bebyggelse. Kravet gäller under förutsättning att det finns ett behov av att lösa vatten- och avloppsförsörjningen i ett större sammanhang, för att skydda människors hälsa eller miljön. Vanligtvis krävs enligt rättspraxis minst 20 fastigheter som ligger någorlunda nära varandra, för att det ska räknas som ett större sammanhang. Kravet kan vara aktuellt även vid färre fastigheter, om de exempelvis ligger på ett sätt som medför sanitära olägenheter eller miljöpåverkan. Vid bedömningen av behovet ska kommunen ta hänsyn till förutsättningarna för att tillgodose behovet genom en enskild anläggning.

Miljöbalken (MB) - Bestämmelserna som återfinns i MB syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. I MB klargörs att utsläpp av avloppsvatten är en miljöfarlig verksamhet och att avloppsvatten ska omhändertas utan risk för människors hälsa eller miljön genom att lämpliga avloppsanordningar ska uppföras. Av MB framgår också att kommuner och myndigheter har ansvar för att säkerställa att de miljö kvalitetsnormer som återfinns i 5 kap. MB alltid beaktas vid planering, planläggning, handläggning av miljöärenden, tillsyn och i föreskrifter. Detta innebär att MB:s krav på miljö-, hälso- och resurshushållningsprestandan alltid gäller oavsett vem som är huvudman för en avloppsanläggning.

Plan- och bygglagen (PBL) - innehåller bestämmelser om planläggning av mark och vatten samt om byggande. Enligt PBL ska bebyggelse lokaliseras utifrån markens lämplighet vilken bedöms utifrån flera faktorer. En faktor för markens lämplighet är möjligheten till att ordna vattenförsörjning och avlopp samt att förebygga vattenföroreningar.

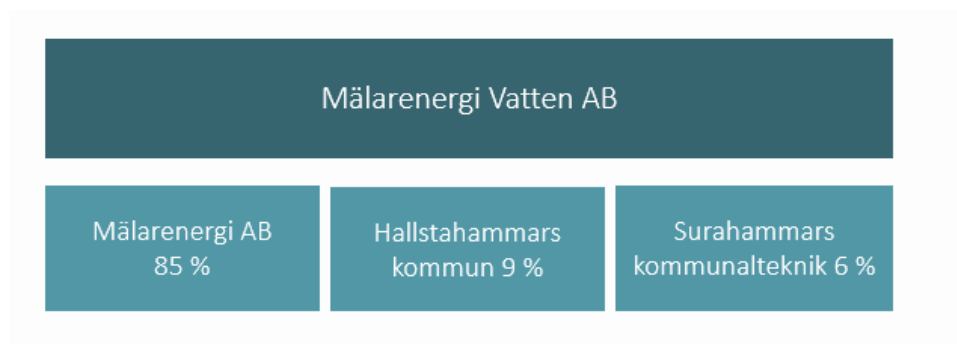
Förutom lagstiftningen finns globala, nationella och lokala mål samt EU-direktiv som påverkar VA-verksamheten.

3.2 Roller och ansvar

Kommunfullmäktige i Surahammars har det övergripande ansvaret för VA-försörjningen i kommunen. Surahammars kommunal teknik är VA-huvudman och äger den allmänna VA-anläggningen.

VA-huvudmannens skyldigheter gäller bara inom verksamhetsområdet (VO) för VA vilket är det geografiska område som kommunfullmäktige beslutar ska omfattas av den allmänna vatten- och avloppsförsörjningen. VO behöver uppdateras när förhållandena förändras. VA-huvudmannens verksamhet finansieras genom VA-taxan som ska täcka nödvändiga kostnader för att ordna och driva VA-anläggningen. Avgifter och taxans konstruktion behöver ses över regelbundet.

Den 1 januari 2022 bildades VA-bolaget Mälarenergi Vatten AB, som ansvarar för den allmänna VA-försörjningen i Surahammars kommun, Hallstahammars kommun och Västerås Stad. Kommunerna äger en viss del av VA-bolaget, där Surahammars äger 6 %, genom det kommunala bolaget Surahammars kommunal teknik (SKT) se **Fel! Hittar inte referenskälla..** Västerås Stad äger Mälarenergi AB. Verksamheten drivs utifrån tecknat uppdragsavtal.

Figur 2 Ägarandelar för Mälarenergi Vatten AB

Bygg- och miljönämnden i Surahammars kommun ansvarar för tillsyn av enskilda avlopp, av den allmänna VA-anläggningen (förutom för Haga avloppsreningsverk, som ligger under Länsstyrelsens tillsynsansvar) samt tillsyn av dricksvatten då det gäller enskilda större vattentäkter (minst 50 personer eller minst 10 m³ dricksvatten per dygn produceras) och vattentäkter som är del av offentlig eller kommersiell verksamhet. Tillsynsarbetet finansieras med tillsynsavgifter.

Bygg- och miljönämnden ansvarar även för att vid planläggning och i ärenden om bygglov eller förhandsbesked lokalisera byggnationen till mark som är lämpad med hänsyn till bland annat förutsättningar för vatten- och avloppsförsörjning.

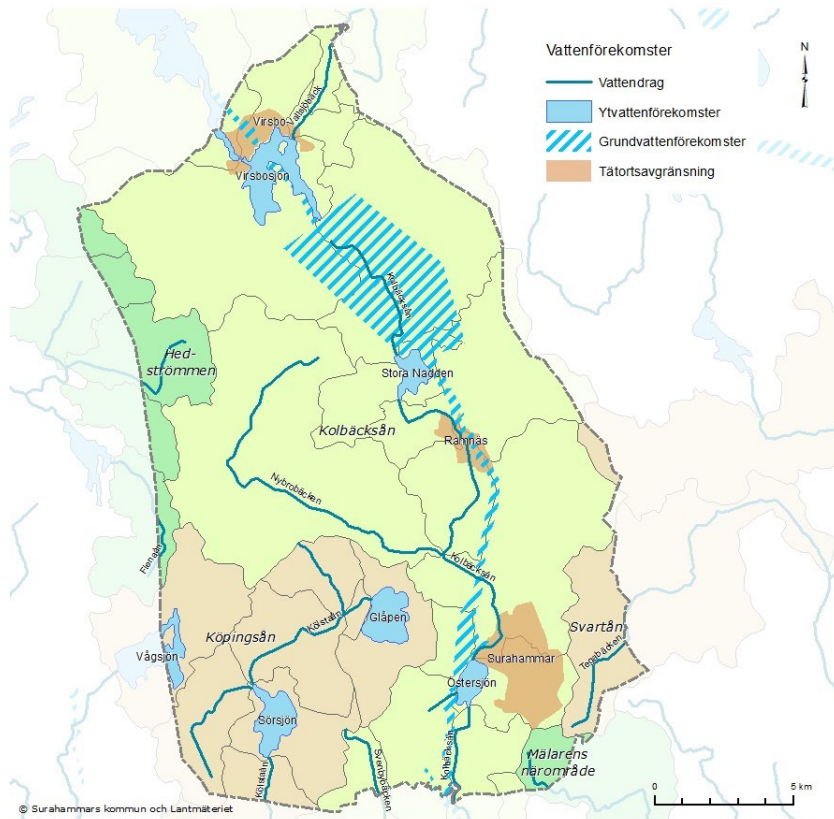
För att stärka strukturen och underlätta samordning av VA-frågor behöver ett gemensamt forum för VA-strategiska frågor med deltagare från Surahammars kommun och Mälarenergi Vatten skapas. Gruppen ska formalisera arbetsuppgifter, resursbehov och ansvarsfördelning. Det finns behov av en struktur för kontinuerligt arbete med VA-strategiska frågor för att behålla kunskap

inom kommunen och för en tydlig fördelning av roller och ansvar mellan kommun och VA-bolag. Gruppen ska säkerställa att underlag tas fram för att kunna motivera behov och skapa förståelse, möjliggöra resurser för att genomföra insatser samt prioritera mellan behov. Detta gäller för alla vattentjänster, både dricksvatten, avlopp och dagvatten.

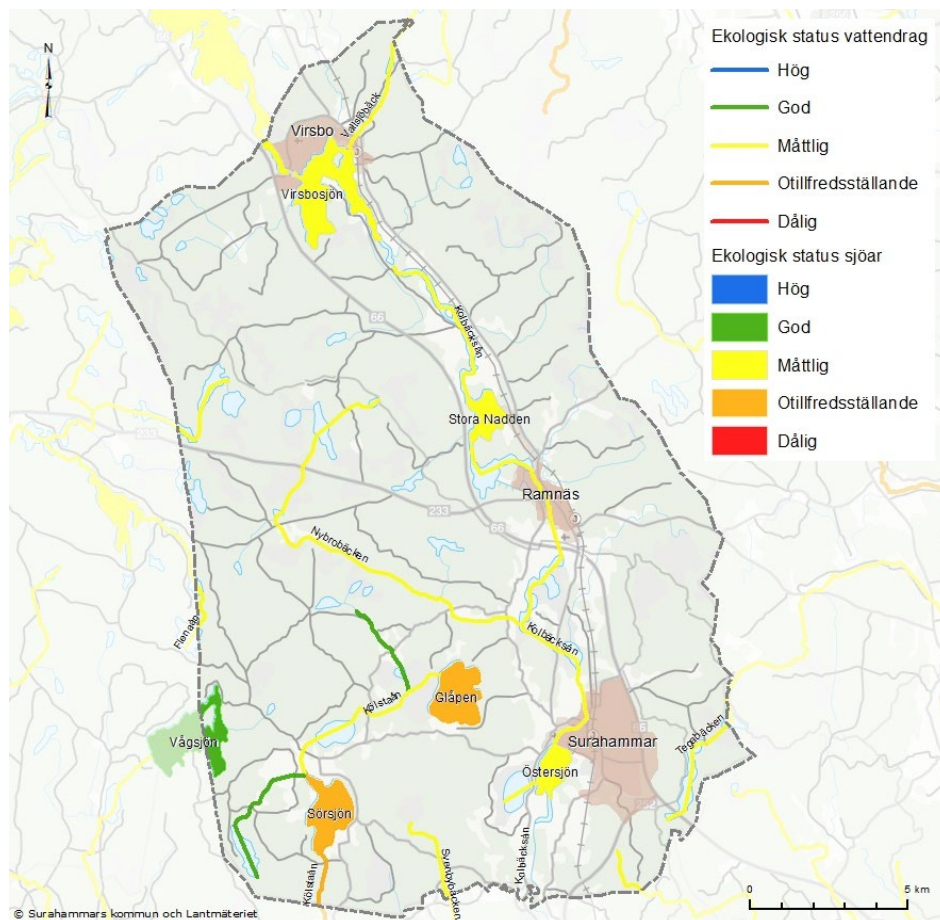
3.3 Kommunens yt- och grundvatten

Surahammars kommun ingår i Norra Östersjöns vattendistrikt, där övergödning är ett av de största miljöproblemen i vattenförekomsterna. Tillskottet av näringsämnen kommer från kringliggande jordbruksmarker, industri, utsläpp från kommunala reningsverk samt enskilda avlopp. Kommunens sjöar och vattendrag ingår i Kolbäcksåns-, Köpingsåns- och Svartåns avrinningsområden, där Kolbäcksån löper i nord-sydlig riktning genom kommunen. Med utgångspunkt i EU:s ramdirektiv för vatten sker inom den svenska vattenförvaltningen undersökningar och statusklassificeringar av alla utpekade vattenförekomster. För varje vattenförekomst finns också framtagna miljökvalitetsnormer som anger vilken status förekomsten ska uppnå senast ett visst datum. Information om vattenförekomster finns samlat i Vatteninformationssystem Sverige (VISS) viss.lansstyrelsen.se.

Vattenmyndigheterna har upprättat särskilda åtgärdsprogram vilka definierar ett antal åtgärder som myndigheter och kommuner ska genomföra i syfte att uppnå miljökvalitetsnormerna. Enligt den senaste statusbedömningen uppnår stora delar av kommunens ytvatten endast måttlig ekologisk status. Vågsjön är det enda vatten som uppnår god ekologisk status. Den är även utpekad som en nationellt värdefull vattenmiljö. Det finns också ett antal vatten som har otillfredsställande ekologisk status. Figur 3 visar vattenförekomster och avrinningsområden i Surahammars kommun och Figur 4 visar vattenförekomsternas ekologiska status.

Figur 3 Vattenförekomster och avrinningsområden i Surahammars kommun

Figur 4 Ekologisk status för ytvattenförekomster (vattendrag och sjöar) i Surahammars kommun enligt klassning i VISS (VattenInformationsSystem Sverige).

3.4 Bebyggelseutveckling

I gällande översiktsplan betonas att kommunen i första hand ska utvecklas och växa inom tätorterna. I kommunens tre tätorter finns planlagd mark som går att förverkliga och närliggande markområden som går att utveckla. Översiktsplanen, tillsammans med sammanställningar i samband med planeringsstrategi och bostadsförsörjning, visar en rad möjliga nya bostads- och verksamhetsområden. I första hand finns dessa i befintliga och outnyttjade detaljplaner.

Befolkningsmässigt var Surahammars som störst under 1980-talet med över 11 000 invånare. Sedan dess har befolkningen minskat till nuvarande 9 824 per sista juni 2024. Översiktsplanen pekar på möjlighet till utveckling, där förhoppningen är att befolkningen ska öka. Befolkningen förväntas öka utifrån de scenarier och med den takt som beskrivs i översiktsplanen.

Inom **Surahammars tätort** finns obebyggda möjligheter till både bostäder och verksamheter. För industrier och verksamheter föreslår översiktsplanen att markområden, som ligger nära goda möjligheter för godstransporter, utvecklas.

Ramnäs har möjlighet att växa vad gäller bostadsområden på flera ställen. Nyligen har möjligheter till bostadsutveckling stärkts nära Kolbäckens västra strand. Utöver detta finns goda möjligheter till bostadsbyggande nära järnvägsstationen och för verksamheter inom det befintliga verksamhetsområdet. Om Ramnäs tätort ska växa utanför tidigare gränser, är avsikten främst bostäder.

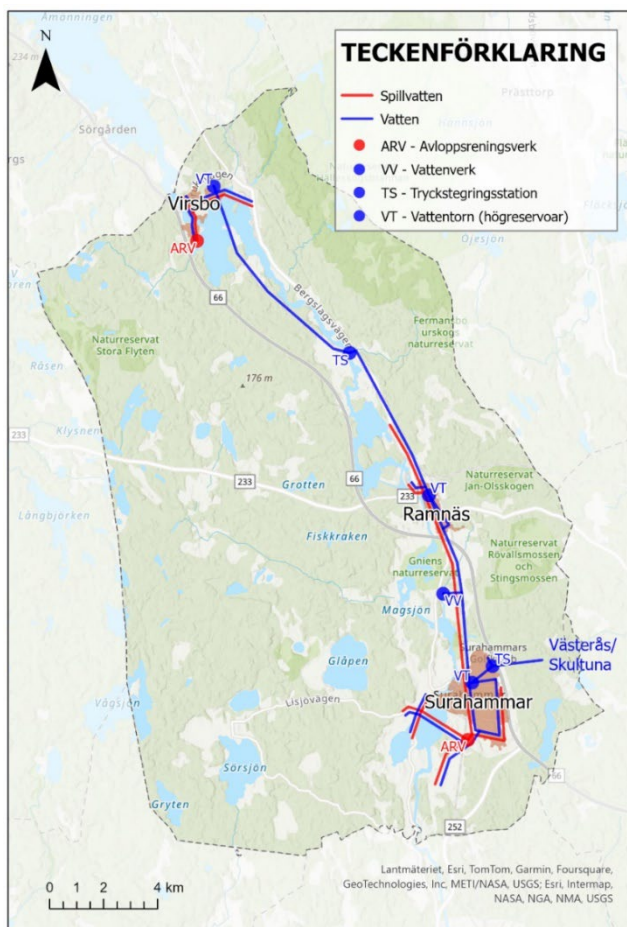
Virso tätort rymmer både bostäder och verksamheter inom ett område som är relativt utsträckt. Nya möjligheter till industri- och verksamhetsmark finns i flera delar av tätorten. Byggrätter för bostäder finns i befintlig struktur samt i detaljplaner som hittills inte genomförts.

Utöver de tre tätorterna finns bebyggelsegrupper, fritidshusområden samt utpräglad landsbygd. Nuvarande översiktsplan konstaterar att utveckling utanför tätorterna kan leda till krav på teknisk infrastruktur och kommunal service, därför menar översiktsplanen att utvecklingsprojekt i dessa områden behöver föregås av fördjupad planering och ställningstagande.

3.5 VA-försörjning i olika delar av kommunen

VA-försörjningen inom kommunen kan lösas på i huvudsakligen tre sätt; anslutning till den allmänna VA-försörjningen inom VO, anslutning till den allmänna VA-försörjningen genom avtal utanför VO eller genom enskild VA-försörjning. Vilket alternativ som är aktuellt beror främst på var i kommunen man är bosatt. Alternativen skiljer sig åt så till vida att det är olika lagstiftningar som styr VA-försörjningen, hur avgifter ska betalas samt vilka rättigheter och skyldigheter man som fastighetsägare har.

3.5.1 Allmän VA-försörjning

Figur 5 Bilden visar översiktligt ledningsnätet för vatten (blått) och spillvatten (rött) utanför Surahammars samt läget på vatten- respektive avloppsreningsverken.

Gällande VA-taxa reglerar kostnaderna för de fastigheter som finns inom verksamhetsområdet. Det har pågått ett arbete med att justera utformningen av brukningstaxan. Beslut om ny utformning togs i december 2024. Det behövs även en översyn av den långsiktiga utvecklingen av avgiftsnivåerna i taxan, för att möta kostnaderna för VA-försörjningen. Detsamma gäller för avgiftsnivåerna i anläggningstaxan, som behöver höjas för att öka täckningsgraden för anslutning av nya fastigheter.

3.5.2 Anslutningar via avtal

Det finns ett antal fastigheter i Surahammars kommun som ligger utanför verksamhetsområdet för VA, men som ändå är anslutna till den allmänna VA-anläggningen via avtal. Bakgrunden till detta är att anslutningar historiskt skett med enskilda fastigheter och samlingar av fastigheter genom till exempel gemensamhetsanläggningar som är en anläggning som är gemensam för flera fastigheter. Dessa anslutningar har då anordnats utan att förbindelsepunkt (gränsen mellan det allmänna

Idag är knappt 8 900 personer anslutna till den allmänna VA-försörjningen innanför VO, vilket motsvarar en anslutningsgrad på 89 %.

Den allmänna VA-anläggningen består av ett vattenverk och två avloppsreningsverk med tillhörande ledningsnät, inklusive dagvatten.

Figur 5 visar en skiss över den allmänna VA-anläggningen i kommunen. De tre tätorterna ligger utspritt vilket resulterar i långa ledningar för överföring av dricks- och spillvatten.

Verksamhetsområdet omfattar större delen av Surahammars, Ramnäs och Virsbo. Översyn av verksamhetsområdena i Surahammars kommun har genomförts, för att säkerställa rätt avgränsning, och beslutats i december 2024. I och med beslut om nyexploateringar samt utbyggnad av VA-försörjning till områden med befintlig bebyggelse behöver beslut om utökning av verksamhetsområdet fattas.

VA-nätet och fastighetens egna ledningar) anvisats enligt det nu rådande regelverket. Avtalen med VA-huvudmannen ser därför också olika ut för dessa anslutningar.

Det finns ingen enhetlig förteckning eller något register över vilka fastigheter i Surahammars som är anslutna utanför VO. Anslutningar utanför VO behöver inventeras och sammanställas i en förteckning med syftet att skapa en nulägesbild som säkerställer information om respektive avtalsanslutning.

3.5.3 Enskild VA-försörjning

En fastighet som inte ingår i verksamhetsområdet för allmänna VA-tjänster har enskild VA-försörjning. Det innebär att den enskilde fastighetsägaren, en VA-förening eller en samfällighet ansvarar för tillgång till dricksvatten och att ta hand om spillvatten samt i vissa fall även dagvatten. I vardagligt tal och i lagstiftningen används begreppet enskilda avlopp som benämning på anläggningar där spillvatten från främst hushåll renas.

3.6 Åtgärder – Förutsättningar för VA-försörjning

I arbetet med VA-översikten och vattentjänstplanen har behov och utmaningar identifierats. De åtgärder som finns i tabell 2 omfattar grundförutsättningarna för VA-verksamheten. Åtgärderna är framtagna för att möta behoven och är prioriterade under perioden 2026–2029.

Tabell 1 Åtgärder för att möta identifierade behov och utmaningar avseende grundförutsättningar för VA-verksamheten för perioden 2026–2029.

Åtgärd	Motiv/kommentar	Ansvar
Uppdatera verksamhetsområdet för VA.	VO behöver regelbundet ses över för att anpassas till ändrade förhållanden och rutiner behöver skapas för detta.	Mälarenergi Vatten
Utreda anslutningar och avtal utanför verksamhetsområdet.	Efter utredning bör ett ställningstagande tas avseende befintliga och nya avtalsanslutningar.	Mälarenergi Vatten
Analys av nuvarande och framtida kostnader för anslutning av nya fastigheter.	Täckningsgraden för anläggningstaxan i kommunen behöver analyseras, både som helhet och utifrån olika fastighetskategorier.	Mälarenergi Vatten
Gemensamt VA-forum	För att det gemensamma arbetet med vattenförvaltning, VA och dagvattenfrågor ska fungera bra behöver Surahammars kommun och Mälarenergi Vatten ha gemensamt forum.	Mälarenergi Vatten

4 Surahammars befintliga allmänna VA-anläggning

4.1 Dricksvattenproduktion

Tätorterna Surahammars, Ramnäs och Virsbo förses med dricksvatten från Rävsnäs vattenverk. Rävsnäs vattentäkt är en grundvattentäkt. Vatten tas först upp i en brunn, där vattnet delvis har

bildats genom inducerad infiltration från Kolbäckån/Magsjön. Vattnet återinfiltreras sedan i åsen i två steg.

Generellt bedöms vattenproduktionen vid Rävsnäs fungera väl med god kapacitet för framtida befolkningsutveckling. Kunskapen om klimatförändringarnas påverkan på vattenproduktionen behöver öka. Risker för översvämningar behöver kartläggas samt eventuella förändringar av kvalitet och kvantitet på råvattnet.

4.1.1 Vattenskyddsområden

Dricksvattenproduktionen skyddas genom vattenskyddsområden. Det finns ett vattenskyddsområde för Rävsnäs vattenverk och ett vattenskyddsområde för Färmanbo vattenverk.

4.1.2 Reservvatten och nödvatten

Surahammars kommun har sedan tidigare utvecklat reservvattenlösning i samarbete med Västerås kommun, som innebär att hela dricksvattenbehovet kan levereras till kommuninvånarna vid en långvarig kris i ordinarie dricksvattenproduktion.

En nödvattenplan finns för Surahammars kommun. Den är framtagen av Surahammars kommun och Surahammars Kommunalteknik. Planen antogs år 2018 av kommunstyrelsen. Planen ska kontrolleras årligen och revideras vid behov. Det behöver säkerställas att uppföljning av planen genomförs samt att planen beskriver de ändrade förutsättningarna efter bildandet av Mälarenergi Vatten, där det exempelvis är lättare att dela på utrustning för nödvattenförsörjning.

4.2 Ledningsnäten

Merparten av VA-ledningsnäten är byggda på 1960-, 70- och 80-talen och har en längd av knappt 350 km. Det byggs få helt nya ledningar i kommunen och det befintliga nätet förnyas i viss omfattning. Ledningsnätet bedöms vara i stort behov av förnyelse då få ledningar förnyats på 2000-talet. Om ledningsnätet inte förnyas blir det svårare att upprätthålla en god funktion i ledningsnätet och andelen akuta underhållsåtgärder ökar.

Det pågår ett arbete med att ta fram en långsiktig förnyelseplan för ledningsnätet. Planen ska tydliggöra hur stort behovet av nya ledningar och renovering av äldre ledningar är på lång sikt samt kostnaden för åtgärder. I samband med kommunens planerade utveckling behöver delar av ledningsnätet förstärkas och nya ledningar anläggas. Det gäller för såväl kommande bostadsbyggnation som för att försörja mark för näringslivet. Såväl nyanläggning i samband med nybyggnation som behovet av förnyelse av befintliga anläggningar behöver över tid rymmas inom de begränsade resurser som vatten- och avloppskollektivet har.

4.2.1 Dricksvattenledningsnät

Från Rävsnäs vattenverk leds vattnet mot Surahammars tätort och mot Virsbo via Ramnäs.

Mängden odebiterat vatten, det vill säga vattenförbrukning som inte debiteras har länge legat högt runt 40 %. Fortsatt arbete bör därför inriktas på att undersöka orsaker och åtgärder för att minska mängden odebiterat vatten. I arbetet med att förstärka tillgången till vatten har det installerats vattenkiosker i Surahammars, Ramnäs och Virsbo där kunder och företag har möjligheten att fylla tankbilar eller liknande med vatten mot en avgift.

4.2.2 Spill- och dagvattenledningsnätet

Kommunens ledningsnät för spillvatten består till största delen av självfallsledningar. Det finns en större pumpstation innan Haga avloppsreningsverk. Vid Skvallerbäcken finns även en slamkiosk, där slam från bland annat enskilda avlopp kan lämnas.

Det finns totalt 11 spillvattenpumpstationer i kommunen som pumpar mot reningsverken. Flera av dessa pumpstationer är i behov av modernisering och behöver byggas om enligt Mälarenergi Vattens standard. I kommunen finns dessutom ett 30-tal villapumpstationer som försörjer enstaka fastigheter.

Nästan hela ledningsnätet består av duplikatsystem vilket betyder att det finns separata ledningar för spillvatten och dagvatten och att dagvatten inte får kopplas till spillvattennätet. Trots ett väl utbyggt dagvattennät avleds stora mängder tillskottsvatten till reningsverket där bland annat reningseffektiviteten minskar. Tillskottsvatten kan orsaka bräddningar på ledningsnätet, vilket innebär att orenat avloppsvatten släpps ut, samt källaröversvämningar hos fastighetsägarna. Tillskottsvatten minskar också tillgänglig kapacitet i ledningsnätet, vilket försvårar för exploateringar. År 2023 var mängden tillskottsvatten till Haga reningsverk drygt 70 %.

Mätbara och tydliga mål för tillskottsvattenarbetet behöver tas fram, för att säkerställa att resurser kan avsättas samt att rätt prioriteringar genomförs. Utbyggnad och komplettering av dagvattennätet är ett ständigt pågående arbete i samband med förnyelse och ombyggnation av VA-ledningsnätet. I samband med detta arbete ställs krav på att fastigheter ska koppla sitt dagvatten till rätt ledningsslag.

4.3 Dagvattenhantering

Surahammars kommun äger dagvattenbrunnar på kommunal mark samt i anslutning till kommunala vägar, inklusive tillhörande servis. SKT äger huvudledningarna för dagvatten samt två dagvattenpumpstationer.

Enligt översiktsplanen bör hållbar dagvattenhantering tillämpas genom att fördröja och reducera dagvattenavrinningen så långt som det är möjligt. Eftersom dagvattenäten inte är dimensionerade för att hantera kraftigare nederbörd behöver dagvattnet fördröjas och ledas bort på andra sätt för att säkerställa att skadliga översvämningar inträffar. Detta kan till exempel ske genom gröna tak, marklutning för avledning, översvämningssbar mark, fördröjningsmagasin och lägre andel hårdgjorda ytor. I dagsläget finns inga dagvattenmagasin för fördröjning eller rening av dagvatten

inom kommunen. På sikt bör en dagvattenstrategi, där roller och ansvar för dagvattenhanteringen tydliggörs, tas fram. Vissa riktlinjer finns dock i den skrift som Mälarenergi varit med och tagit fram för utsläpp av avloppsvatten från industrier och andra verksamheter.

4.4 Spillvattenrening

4.4.1 Avloppsreningsverk

I kommunen finns idag två avloppsreningsverk, Virsbo avloppsreningsverk som renar avloppsvatten från Virsbo samt Haga avloppsreningsverk som renar avloppsvatten från Surahammar och Ramnäs.

Haga avloppsreningsverk är dimensionerat för 9 500 personekvivalenter (pe) och fungerar bra med goda reningsresultat. Historiskt har det funnits svårigheter med provtagningen på inkommande vatten vilket gör att det finns osäkerheter kring den faktiska belastningen. Provtagningen visar dock inte några tecken på att anläggningen skulle vara överbelastad. Belastningen enligt miljörapporten från 2023 var knappt 7 900 pe. Haga reningsverk är inte utbyggt med kväverening. Utsläppskrav finns däremot för fosfor (0,3 mg/l) samt syreförbrukande organiska ämnen BOD7 (10 mg/l). Haga avloppsreningsverk har idag en belastning som ligger nära gränsen för när kväverening kan komma att behöva införas enligt EU:s avloppsdirektiv, som är beslutat och svensk lagstiftning ska finnas på plats 31/7 2027. Det är i dagsläget osäkert exakt vad ett uppdaterat direktiv kommer att innebära, men om krav på kväverening införs krävs större investeringar på Haga avloppsreningsverk.

Virsbo avloppsreningsverk är dimensionerat för 2 000 pe. Belastningen in till avloppsverket är cirka 1/3 av dimensionerande kapacitet. Virsbo avloppsreningsverk har tidvis haft driftproblem med bland annat för höga utsläppshalter av fosfor. Mälarenergi Vatten arbetar kontinuerligt med att optimera processen för att säkerställa att utsläppsvärdena uppfylls.

Det finns ett renoveringsbehov i Haga då flera anläggningsdelar behöver bytas ut de kommande åren och styrsystemet uppgraderas. Avloppsverket i Virsbo har som tidigare nämnts överkapacitet, men även där finns ett behov av att byta ut och modernisera anläggningen samt att byta styrsystem.

4.4.2 Slamhantering

Haga avloppsreningsverk hanterar såväl eget slam som det slam som kommer från Virsbo avloppsreningsverk. Slammet rötas i en rötkammare, avvattnas och lagras på slamplattor innan slutanvändning. Mälarenergi Vatten har som mål att återföra näringsämnen till kretsloppet.

4.4.3 Uppströmsarbete

Uppströmsarbete definieras här som att ”Begränsa föroreningar och andra flöden som kan påverka våra anläggningar, processer och kvaliteten på vatten som når våra yt- och grundvattenförekomster, inkommande avloppsvatten och slam vid reningsverken”.

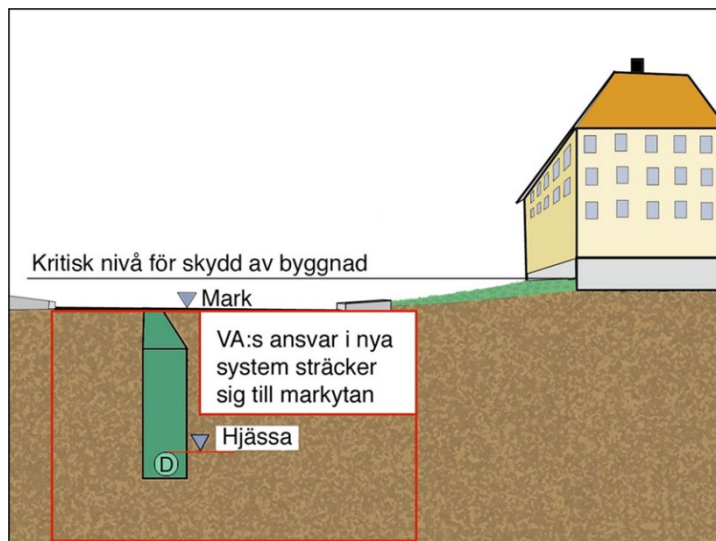
Arbetet innefattar alltså insatser för att minska föroreningar och andra flöden som kan påverka eller påverkar VA-verksamheten och kommunens yt- och grundvattentäkter negativt. Att arbeta uppströms och minska gifter i miljön bidrar till levande sjöar och hav samt till att klara de nationella miljömålen för en giftfri miljö och mindre klimatpåverkan. Det bidrar även till att klara kraven i EU:s vattendirektiv om god ekologisk och kemisk status i grund- och ytvatten samt ökar förutsättningarna att använda slammet från reningsverket som gödselmedel.

I kommunen har ett mindre omfattande uppströmsarbete pågått där exempelvis förteckning av anslutna verksamheter finns upprättad. Uppströmsarbetet kan komma att utvecklas inom ramen för samarbete mellan Länsstyrelsen, Mälarenergi Vatten och miljökontoret i Surahammar under förutsättningar att parterna har möjlighet att avsätta resurser för arbetet. Exempel på uppströmsinsatser är inventering av möjliga utsläpp, provtagning, informationskampanjer samt kemikalieinventering.

4.5 Anläggningarnas funktion vid skyfall

En vattentjänstplan ska enligt ändringen i LAV innehålla kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna VA-anläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall. SMHI definierar ett skyfall som att det regnar minst 50 mm på en timme eller minst 1 mm på en minut. Konsekvenserna av skyfall är som störst när det kommer mycket regn under en kort tid, då vattnet inte hinner rinna undan vilket kan leda till skadliga översvämningar och erosionskador.

Nya dagvattenledningar i Surahammar dimensioneras för att hantera regn enligt branschorganisationen Svenskt Vattens riktlinjer, för närvarande publikationen P110 - *Avledning av dag-, drän- och spillvatten*. Tidigare riktlinjer innebar andra förutsättningar, med lägre krav på hur stora regn som ledningarna skulle kunna hantera. Dessa gäller fortfarande för de gamla ledningarna. Enligt P110 ansvarar VA-huvudmannen för att nya dagvattensystem i centrum- och affärsområden klarar regn som statistiskt sett kommer en gång på 30 år, utan att det blir marköversvämning från ledningarna, se figur 6. För bostadsbebyggelse gäller minst 10 – 20 års återkomsttid med klimatfaktor. Vid större regn är det kommunens ansvar att bebyggelsen är planerad på ett sådant sätt att den inte blir skadad vid skyfall. Detta sker till exempel genom att säkerställa tillräcklig höjdsättning av byggnader

Kravet på åtgärder för att VA-anläggningen ska kunna fungera vid skyfall innebär inte att ledningsnätet måste dimensioneras för att hantera skyfall. Detta skulle innebära stora ledningsdimensioner som bara behövs under en begränsad tid, vilket inte är den mest kostnadseffektiva lösningen och kanske inte ens tekniskt möjlig. Kraftigare regn behöver hanteras på markytan; genom fördröjning eller avledning i stråk som inte påverkar till exempel byggnader och känsliga

verksamheter.

Figur 6 Ansvar för dagvattenhantering. Figur 2.3 från P110.

4.5.1 Metod för bedömning av påverkan från skyfall och höga vattennivåer

Det underlag som använts för bedömningen av påverkan från skyfall och höga nivåer i Kolbäcksån är följande (källa för de två första punkterna: WebbGIS Västmanlands län, Länsstyrelsen Västmanland):

- Länsstyrelsen i Västmanlands lågpunktskartering (2017).
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), analys över konsekvenser av översvämning i Kolbäcksån (2014).
- Scalgo Live, ett GIS-baserat webverktyg som används för att analysera höjddata ur ett ytvattenperspektiv.

De VA-anläggningar som ligger inom cirka fem meter från en yta i skyfallskarteringen med ett beräknat vattendjup större än 0,1 meter har studerats närmare. Inga pumpstationer riskerar att översvämmas utifrån skyfallskarteringen eller vid höga flöden i Kolbäcksån. För några av verken finns risk för översvämning av tillfartsväg och i vissa fall in på området vid beräknat 200-årsflöde, i ett fall redan vid 100-årsflöde. Vid bedömt högsta vattenflöde i Kolbäcksån tillkommer inga ytterligare anläggningar som riskerar att drabbas av översvämningar.

Mälarenergi Vatten har gjort en riskbedömning för VA-anläggningarna, baserad på hur stor sannolikheten är för att anläggningen översvämmas och hur stora konsekvenserna blir. Lämpliga åtgärder som kan vara aktuella ska utredas närmare under år 2025. En första bedömning är att tillfälliga skyddsvallar som byggs upp vid varning för höga flöden i Kolbäcksån kan ge tillräcklig säkerhet.

4.6 Åtgärder – Befintliga allmänna VA-anläggningen

I arbetet med VA-översikten och vattentjänstplanen har behov och utmaningar identifierats. De åtgärder som tas upp i Tabell 2, som omfattar den allmänna VA-försörjningen, är framtagna för att möta behoven och är prioriterade under perioden 2026–2029. Dessa åtgärder har stöd i kartläggningar och behov som gjorts i samband med verksamhetsplanering, utöver det som presenteras under olika avsnitt i vattentjänstplanen.

Tabell 2 Åtgärder för att möta identifierade behov och utmaningar avseende den allmänna VA-försörjningen för perioden 2026-2029.

Åtgärd	Motiv/kommentar	Ansvar
Ta fram en strukturerad plan för att minska det odebiterade vattnet, sätta mätbara och tydliga mål.	Arbetet behöver fortsätta och takten öka. Krävs olika typer av åtgärder och långsiktighet för att uppnå god effekt.	Mälarenergi Vatten
Ta fram en strukturerad plan för att minska tillskottsvattnet, sätta mätbara och tydliga mål.	Arbetet behöver fortsätta och takten öka. Minska volymerna av tillskottsvatten, minska bräddvolymerna samt minska risken för källaröversvämningar hos kunderna. Krävs olika typer av åtgärder och långsiktighet för att uppnå god effekt.	Mälarenergi Vatten
Ta fram en förnyelseplan för ledningsnätet	Arbete pågår och ska vara klart under 2025. Kartlägga det långsiktiga renoveringsbehovet på ledningsnätet samt pumpstationer för att säkerställa systemfunktion. Inkluderar även förbättrad styrning och övervakning av tex flöden, bräddningar osv.	Mälarenergi Vatten
Uppströmsarbete i samverkan mellan Mälarenergi Vatten, Länsstyrelsen och miljökontoret i Surahammars	Starta ett uppströmsforum. Ta fram ett systematiskt arbetssätt. Aktivitetslista och prioriteringslista utifrån ekonomiska förutsättningar. Kostnad för REVAQ (certifieringssystem) kontra att sprida icke certifierat slam. Ställningstagande kring slamhantering.	Mälarenergi Vatten
Ta fram en långsiktig investeringsplan för reningsverk och vattenverk – både ny- och reinvesteringar	Behövs en sammanställning av hur stort investeringsbehovet egentligen är och hur mycket pengar det kommer att kosta. Omfattar alla maskindelar samt styrning- och övervakning.	Mälarenergi Vatten
Ta fram ett systematiskt arbetssätt för drift- och underhåll av alla anläggningar	Säkerställa att åtgärder genomförs i rätt tid och enligt rätt prioriteringar.	Mälarenergi Vatten
Skapa en arbetsgrupp för dagvattenfrågor med deltagare från kommunen och	Målsättningen är att arbetet bland annat ska leda till en dagvattenpolicy/-strategi som inkluderar en tydlig	Mälarenergi Vatten

Åtgärd	Motiv/kommentar	Ansvar
Mälarenergi Vatten i syfte att gemensamt ta fram och fördela aktiviteter.	ansvarsfördelning. Arbetet bör inledas med en kunskapssammanställning avseende nuläget.	
Revidering av nödvattenplanen från 2018.	Säkerställa att årlig kontroll och eventuell revidering av nödvattenplanen genomförts samt att den beskriver ändrade förutsättningar efter bildandet av Mälarenergi Vatten	Surahammars kommun
Dricksvatten i ett förändrat klimat.	Kunskapen om klimatförändringarnas påverkan på vattenproduktionen behöver öka. Risken för översvämningar behöver kartläggas samt eventuella förändringar av kvalitet och kvantitet på råvattnet.	Mälarenergi Vatten
Fosfor	Virso reningsverk har tidvis haft problem med förhöjda utsläppshalter av fosfor men inga gränsvärden har överskridits. Mälarenergi Vatten arbetar kontinuerligt med att optimera processen för att säkerställa att utsläppsvärdena innehålls.	Mälarenergi Vatten
Utredning om påverkan från skyfall och höga vattennivåer	Fortsatt arbete med riskbedömning och kunskapsinsamling om anläggningarnas behov av skydd vid höga flöden eller skyfall.	Mälarenergi Vatten

5 VA-försörjning utanför befintligt verksamhetsområde

I Surahammars kommun finns cirka 500 enskilda avloppsanläggningar och ungefär lika många enskilda dricksvattenbrunnar. Vissa av de enskilda avlopps- och dricksvattenanläggningarna är gemensamma för flera fastigheter.

Under vissa omständigheter kan det finnas grund för att befintliga hushåll med enskild VA-försörjning i framtiden införlivas i det allmänna VA-verksamhetsområdet. Detta behöver utredas utifrån 6 § LAV som anger att kommunen har ett ansvar att ordna vattentjänster (dricks- och/eller avloppsvatten) för bebyggelse som tillsammans bildar ett större sammanhang, om det finns en risk för människors hälsa eller miljön. Enligt rättspraxis menas med ”större sammanhang” cirka 20–30 hushåll, men tolkningen är inte helt entydig då även färre antal hushåll i vissa fall har bedömts utgöra så kallade §6-områden.

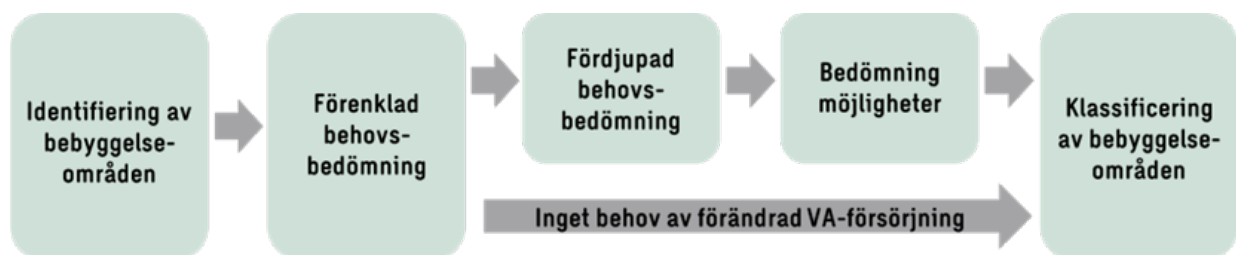
Vid bedömningen ska särskild hänsyn tas till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön. Detta är en ny bestämmelse som infördes i Vattentjänstlagens § 6 1/1 2023. Det

är kommunen som gör bedömningen om det i ett område finns förutsättningar att lösa behovet genom en enskild anläggning. Om kommunen bedömer att behovet i ett visst område behöver lösas i ett större sammanhang genom en allmän VA-anläggning omfattas samtliga fastigheter i området. Den nya bestämmelsen syftar alltså inte till att på fastighetsnivå undanta vissa fastigheter från allmänt VA i ett område där kommunen fattat beslut om VA-verksamhetsområde.

Kommunens samhällsbyggnad går hand i hand med planering av VA-försörjning och det är därför viktigt att i god tid identifiera områden som kan omfattas av 6 § LAV. De identifierade områdena ska då ingå i en långsiktig plan för VA-utbyggnad. Utan en plan för VA-utbyggnad kan kommunen ställas inför förelägganden från länsstyrelsen enligt 51 § LAV om att inrätta allmänna vattentjänster i områden där kommunens avsikt inte varit att bygga ut allmänt VA eller där kommunen planerat att göra det vid ett senare tillfälle. Dessa beslut tas då utan planering och politiskt antagen prioritering vad gäller VA-utbyggnad vilket minskar kommunens kontroll över till exempel utbyggnadsprocessen och VA-taxans utveckling. En god VA-planering är därför kommunens möjlighet att själv påverka i vilken ordning olika områden ska anslutas till den allmänna VA-försörjningen.

5.1 Metod för behovsbedömning och klassificering

I arbetet med vattentjänstplanen har en bedömning av eventuellt behov av en förändrad VA-försörjning för befintliga bebyggelseområden genomförts. Figur 7 beskriver övergripande arbetsgången som använts för att identifiera, bedöma och klassificera bebyggelseområden inom Surahammars kommun som kan ha behov av en förändrad VA-försörjning.

Figur 7 Arbetsgång för bedömning av behovet av en förändrad VA-försörjning i bebyggelseområden utanför verksamhetsområdet.

5.1.1 Identifiering

I syfte att undersöka vilka befintliga bebyggelseområden i Surahammars kommun som kan beröras av kommunens skyldighet att ordna vatten och avlopp i ett större sammanhang har områden som skulle kunna uppfylla kravet identifierats. Detta har gjorts dels utifrån Länsstyrelsen i Västmanlands rapport "Var ska vi börja" (Rapport 2018:04), dels genom studier av kartunderlag och genom diskussioner med och insamlande av faktaunderlag från medlemmar i projektgruppen för framtagandet av vattentjänstplanen. I rapporten "Var ska vi börja" har Länsstyrelsen i Västmanland sammanställt ett antal områden i länets kommuner, där bebyggelsen är såpass

omfattande att det skulle kunna finnas ett kommunalt ansvar att lösa VA-försörjningen i ett större sammanhang. Rapporten kan användas av kommunerna som ett planeringsunderlag och ligger även till grund för Länsstyrelsens tillsynsarbete gällande kommunernas ansvar enligt LAV.

Vid identifiering av bebyggelseområden med potentiellt behov av allmän VA-försörjning har det vid flera tillfällen i andra kommuner formulerats urvalskriterier som bygger på att genom kartanalys hitta områden med ett bestämt antal hushåll/bostäder där avståndet mellan hushållen uppgår till ett maximalt antal meter. Ett relativt vanligt kriterium är att antalet hushåll/bostäder sätts till minst 20, med ett avstånd om 150 meter eller mindre mellan hushållen/bostäderna. Motivet till att välja 20 hushåll i grupp är att detta antal, som tidigare nämnts, ofta utgör en ungefärlig nedre gräns för antal hus som krävs för att utgöra ett större sammanhang. 150 meter eller mindre mellan husen är valt utifrån hur avstånd har tolkats i olika domar gällande om viss bebyggelse ska anses vara en del av det större sammanhanget eller inte. Se till exempel Statens VA-nämnd, Beslut 2015-04-13, BVa 36, där 300 meter ansågs vara för långt eller Statens VA-nämnd, Beslut 2010-03-01, BVa 13, där 150–200 meter sågs som tillräckligt nära.

Vilket minsta avstånd som krävs för att utgöra en del i ett större sammanhang är inte entydigt, utan det blir ofta en bedömningsfråga i det enskilda fallet. En lite mindre bebyggelsegrupp som ligger relativt nära en större bebyggelsegrupp där det redan finns allmänt VA kan till exempel anses utgöra en del av det större sammanhanget, trots att avståndet är längre än vad som vanligtvis krävs. Om samma mindre bebyggelsegrupp hade legat helt för sig själv långt från övrig bebyggelse hade bedömningen kunnat bli en annan. Det finns också andra faktorer som kan medföra att det bedöms finnas ett behov av allmänt VA trots att antalet hushåll är färre än 20 i grupp. Det skulle till exempel kunna röra sig om ett vattendrag som är extra skyddsvärt av någon anledning.

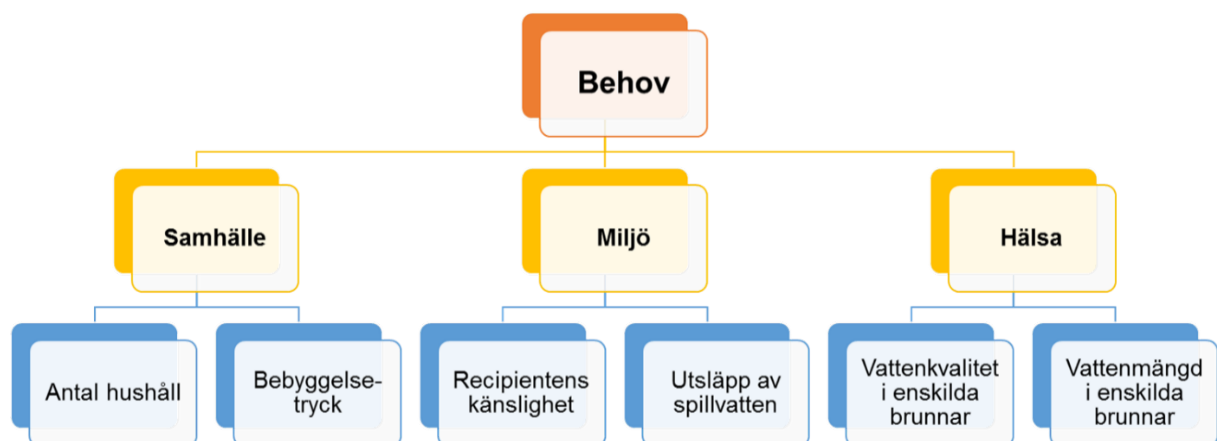
Kriteriet om 20 hushåll/bostäder och 150 meter eller mindre mellan husen har funnits med som en bakgrundstanke vid identifieringen av bebyggelseområden i Surahammar, men har inte utgjort någon absolut gräns. Därför har ett flertal områden identifierats och även behovsbedömts trots att antalet hushåll är färre än 20 eller att avståndet är längre än 150 meter. Efter kartläggningen och identifieringen av bebyggelseområden i Surahammar går det att konstatera att sex bebyggelseområden kommer upp i minst 20 hushåll. Resterande åtta bebyggelseområden utgörs av färre antal hushåll.

5.1.2 Bedömning av behov

Enligt 6 § LAV är det behovet som ska styra om ett område ska införlivas i VA-verksamhetsområdet eller inte. Med stöd av denna paragraf har kommunen skyldighet att ordna vatten- och/eller avloppsförsörjning där det finns ett behov utifrån skyddet för hälsa och miljö i ett större sammanhang. Vid bedömning av om det finns ett behov eller inte i ett visst bebyggelseområde används ofta en prioriteringsmodell där poäng ges utifrån vissa förutbestämda kriterier. Med hjälp av resultatet från en sådan bedömning kan olika bebyggelseområdens behov av allmänt VA prioriteras gentemot varandra.

Behovsbedömningen för de identifierade bebyggelseområdena i Surahammars har utförts i två steg. I det första steget gick projektgruppen tillsammans igenom alla de identifierade bebyggelseområdena och gjorde en förenklad behovsbedömning utifrån de förhållanden som är kända på respektive plats, till exempel antal hushåll, bebyggelsestryck, typ av bebyggelse samt status för nuvarande vatten- och avloppslösningar och om det finns några kända problem i området. Som stöd i denna process användes kriterier avseende samhälle, miljö och hälsa enligt figur 8 vilka är hämtade från en befintlig prioriteringsmodell, men någon regelrätt poängbedömning genomfördes inte. Under den förenklade behovsbedömningen valdes sedan sex områden ut för att genomgå en fördjupad behovsbedömning med poängbedömning i prioriteringsmodellen. Områdena som valdes ut var Brattheden och del av Färmansbo, Dalkarlsområdet, Hedvallsbron, Hovgården, Olberga och Svenskbyn. Detta gjordes eftersom områdenas behov av allmänt VA inte tydligt kunde bedömas endast utifrån den förenklade behovsbedömningen.

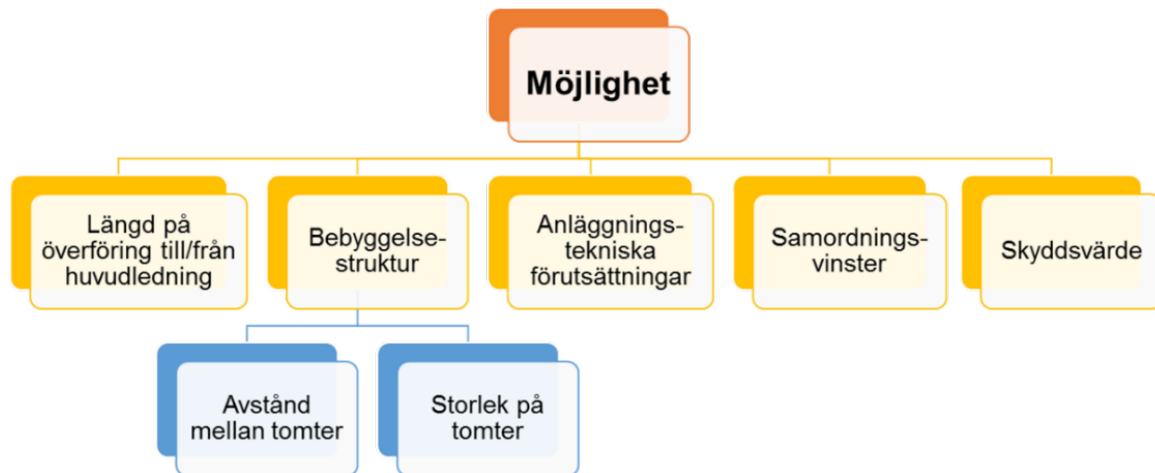
Beskrivning av bedömningsgrunderna för respektive parameter i behovsbedömningen kan läsas i Bilaga 2 under avsnitt 2.1 *Bedömningsgrunder för behov*.

Figur 8 Kriterier för bedömning av behov av förändrad VA-försörjning.

5.1.3 Bedömning av möjligheter

Med hjälp av prioriteringsmodellen utvärderas och bedöms vilka möjligheter det finns att bygga ut allmänt VA till ett visst område. Bedömningen av möjligheter syftar här på VA-huvudmannens möjligheter att ansluta ett specifikt område med överföringsledning till befintligt system. Möjligheterna har bedömts utifrån längd på överföringsledning, bebyggelsestruktur, anläggnings-tekniska förutsättningar, samordningsvinster och skyddsvärde, se figur 9. Beskrivning av bedömningsgrunder för respektive parameter i bedömningen av möjlighet kan läsas i Bilaga 2 under avsnitt 2.2 *Bedömningsgrunder för möjlighet*.

Figur 9 Kriterier för bedömning av möjlighet att ansluta området till befintliga VA-anläggningar

Den nya skrivningen i LAV innebär ett förtydligande av att särskild hänsyn ska tas till lokala förutsättningar för att tillgodose vatten- och avloppsförsörjningen genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön. I arbetet med behovsbedömningen har inga områden identifierats där det i dagsläget skulle vara aktuellt med en enskild lösning i stället för en allmän lösning. Främst beror det på att de områden som pekats ut som utbyggnads- eller utredningsområden redan har delvis utbyggt ledningsnät eller ligger i nära anslutning till den befintliga allmänna VA-anläggningen.

5.1.4 Klassificering

Utifrån genomförd behovsbedömning har varje område klassificerats i någon av nedanstående fyra områden:

- **VA-utbyggnadsområde** är ett område som idag har enskild VA-försörjning, men bedöms ha ett behov av allmän VA-försörjning. Bedömningen grundas på nuvarande förutsättningar vad gäller skydd för recipienter, miljö och hälsa. Vidare utredning behövs kring vilken teknisk lösning som är mest lämplig; lokal lösning eller anslutning till befintligt ledningsnät.
- **VA-utredningsområde** är ett område med befintlig bebyggelse där det kan finnas ett behov av allmän VA-försörjning, men där utredningar behöver genomföras för att erhålla ett tydligare beslutsunderlag. VA-utredningens slutsatser visar om området ska klassas som VA-utbyggnadsområde, VA-bevakningsområde eller som Enskilt VA-område.
- **VA-bevakningsområde** är ett område som idag har enskild VA-försörjning och som inte bedöms ha behov av förändrad VA-försörjning i nuläget. Det är till exempel områden där det pågår exploatering med enstaka fastigheter i taget vilket kan förändra VA-situationen i området över tid. Området behöver bevakas vilket kan innebära att tillsyn av enskilda avlopp prioriteras eller att särskilda överväganden kan behöva göras vid till exempel bygglovshantering. Bevakningen syftar till att följa förändringar i behovet av VA-

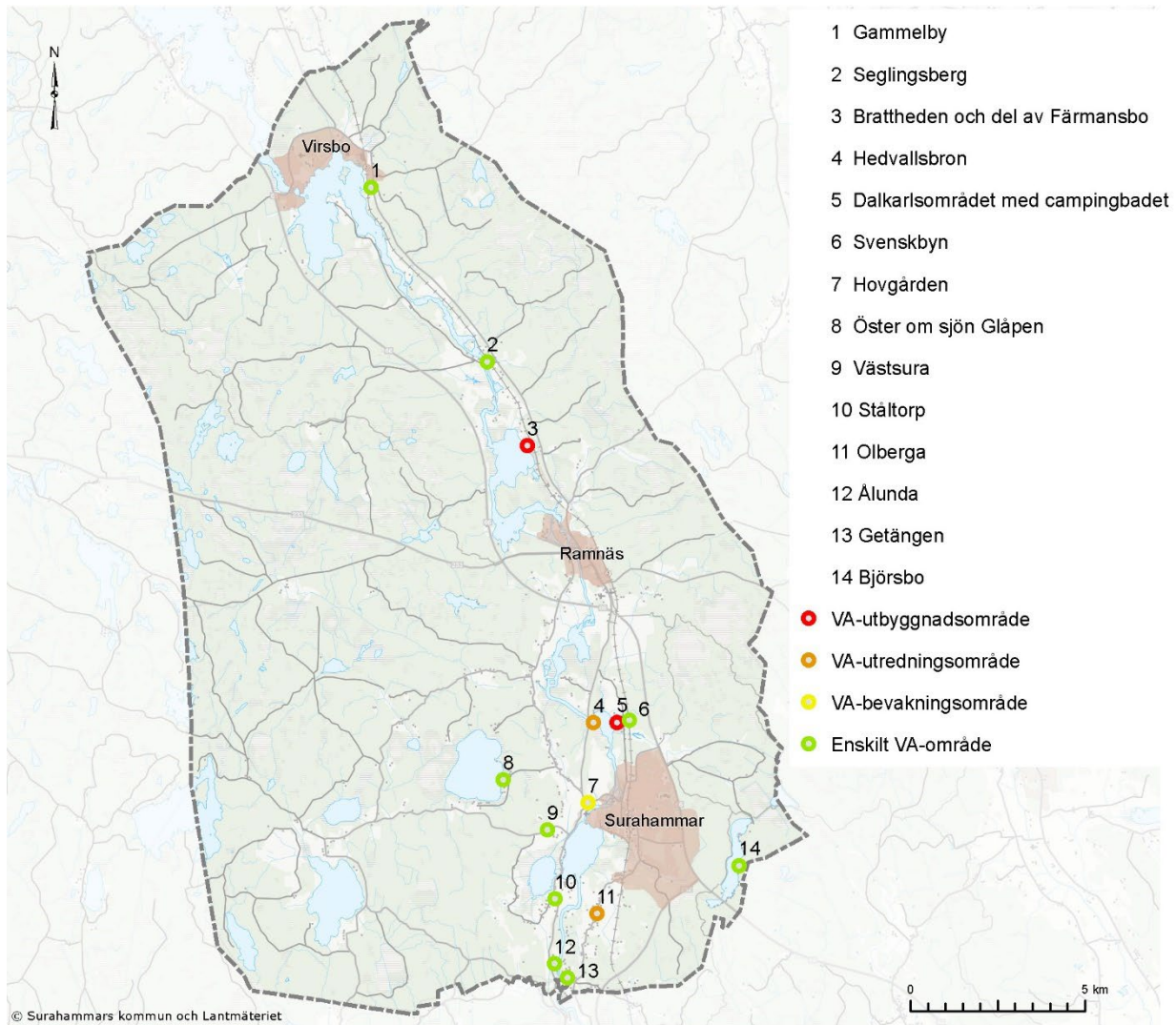
försörjningen på längre sikt. Med kunskap om hur VA-situationen i ett område förändras över tid kan kommunen arbeta proaktivt för att situationen kring vatten- och avloppsförsörjning inte ska förvärras.

- **Enskilt VA-område** är ett område med en sådan karaktär att godtagbart omhändertagande av spillvatten samt godkänt dricksvatten kan lösas enskilt även i framtiden. Detta kan bero på att fastigheterna ligger glest eller att det inom områden med samlad bebyggelse finns gynnsamma geologiska förhållanden, stora tomter eller stora avstånd mellan tomterna. Enskild VA-försörjning kan vara baserad på anläggningar som försörjer flera fastigheter. Områden med enskild VA-försörjning kan vid behov klassas om, exempelvis vid ny planläggning i närområdet.

Den utförda klassificeringen kommer att ligga till grund för hur Mälarenergi Vatten och Surahammars kommun hanterar VA-frågor i de aktuella områdena. Behovsbedömningen ses över årligen och i samband med aktualiseringsprövningen av vattentjänstplanen (vart fjärde år) ska beslut tas om klassningen fortfarande är aktuell.

5.2 Resultat av behovsbedömning och klassificering

Resultatet av behovsbedömningen och bebyggelseområdenas klassning illustreras i figur 10. Därefter sammanfattas resultatet i text. En mer detaljerad beskrivning av respektive bebyggelseområde och grunden till klassningen redovisas i Bilaga 2. I bilagan presenteras även poängresultatet från den fördjupade behovsbedömningen av Brattheden och del av Färmansbo, Dalkarlsområdet, Hedvallsbron, Hovgården, Olberga och Svenskbyn. Metoden för den fördjupade behovsbedömningen beskrivs i Bilaga 2 under avsnitt 2.1 *Bedömningsgrunder för behov* och 2.2 *Bedömningsgrunder för möjlighet*. Det är viktigt att påpeka att klassningen av respektive område inte enbart är ett resultat av erhållen behovspoäng efter poängbedömning i prioriteringsmodellen. Poängbedömningen har använts som ett stöd för att erhålla en tydligare bild men den slutliga klassningen är ett resultat av projektgruppens sammanvägda bedömning av förhållandena i respektive område. I vissa fall har det t ex framkommit ny kunskap och information om ett område efter att poängbedömningen i modellen gjordes som har påverkat vilken klassning ett område får.

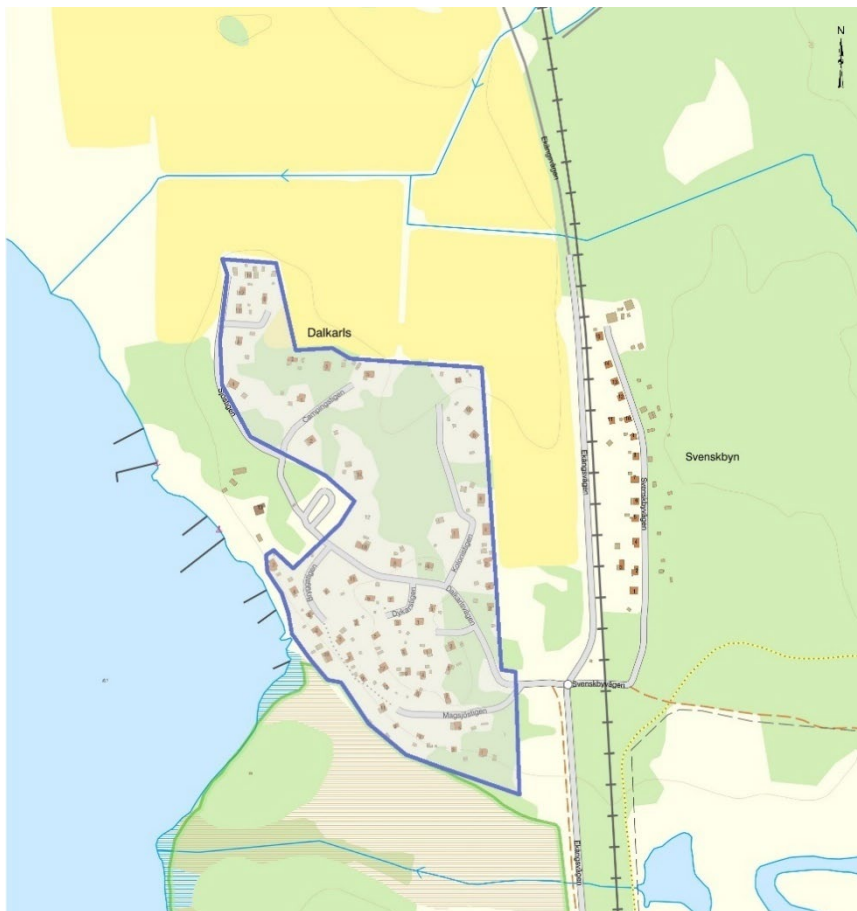

Figur 10 Identifierade bebyggelseområden utanför nuvarande verksamhetsområde som ingått i behovsbedömningen, samt resultat för respektive område.

5.2.1 VA-utbyggnadsområden

5.2.1.1 Dalkarlsområdet

Dalkarlsområdet utgörs av ca 58 bostadsfastigheter av främst fritidshuskaraktär och den kommunala badplatsen Campingbadet med tillhörande service. Området ligger i nära anslutning till Surahammars tätort och badplatsen är sommartid välbesökt. Se Figur 11 för karta.

Figur 11 Karta över aktuella fastigheter i Dalkarlsområdet.

Området har klassats som ett VA-utbyggnadsområde på grund av antalet fastigheter, områdets läge i direkt anslutning till Kolbäckån och Magsjön samt för att permanentboendet i området ökar. Fastighetsägarna har vänt sig till kommunen med önskemål om nya områdesbestämmelser som möjliggör större byggrätter. Därmed ses ett ökat behov av långsiktigt hållbara avloppslösningar. Kommunen har genomfört en enkätundersökning som visar att det finns många befintliga avlopp i området som inte klarar dagens miljökrav. Fastigheternas storlek gör det svårt att anordna enskilt VA på varje fastighet. Eftersom det allmänna VA-ledningsnätet finns precis i närheten och fastigheterna redan idag har sommarvatten från detta nät framstår en permanent anslutning till den allmänna VA-anläggningen som rimlig. Även kommunens egna byggnader i området är sedan tidigare anslutna via avtal till såväl kommunalt dricksvatten som spillvatten under sommarsäsongen.

Förändringen av området bör inledas med en förstudie om hur kommunalt VA kan byggas i området, kostnader och tekniska lösningar. Områdets utveckling vad gäller VA-försörjning och möjlighet till ytterligare byggnation behöver samordnas för gemensam tidsplan. Beslut om

detaljplaneläggning fattades i juni 2025. Planprocessen anpassas till hur områdets infrastruktur ska byggas, utvecklas och skötas. Kommunalt VA ska finnas på plats inom 5-10 år.

5.2.1.2 Brattheden och del av Färmsbo

Brattheden och del av Färmsbo ligger strax norr om Ramnäs, vid sjön Stora Nadden. I området finns en kommunal badplats. Tomterna ligger på Strömsholmsåsen. Området är beläget i omedelbar närhet till nuvarande VA-verksamhetsområde. Se Figur 12 för karta.

Figur 12 Karta över aktuella fastigheter i Brattheden.

Brattheden och del av Färmsbo har klassats som VA-utbyggnadsområde eftersom det ligger i direkt anslutning till befintligt VO, eftersom Surahammars kommun ser att permanentboendet i området ökar och eftersom fastigheterna är belägna på Strömsholmsåsen vilken utgör grund- och reservvattentäkt och därmed bör skyddas från utsläpp från enskilda avlopp. Även badplatsen i området är skyddsvärd ur denna aspekt. Åsen medför att tomterna lutar kraftigt vilket dessutom försvårar anläggandet av enskilda avlopp. Flera av de närmast liggande fastigheterna utanför nuvarande VA-verksamhetsområde har uttryckt önskemål om anslutning. På grund av

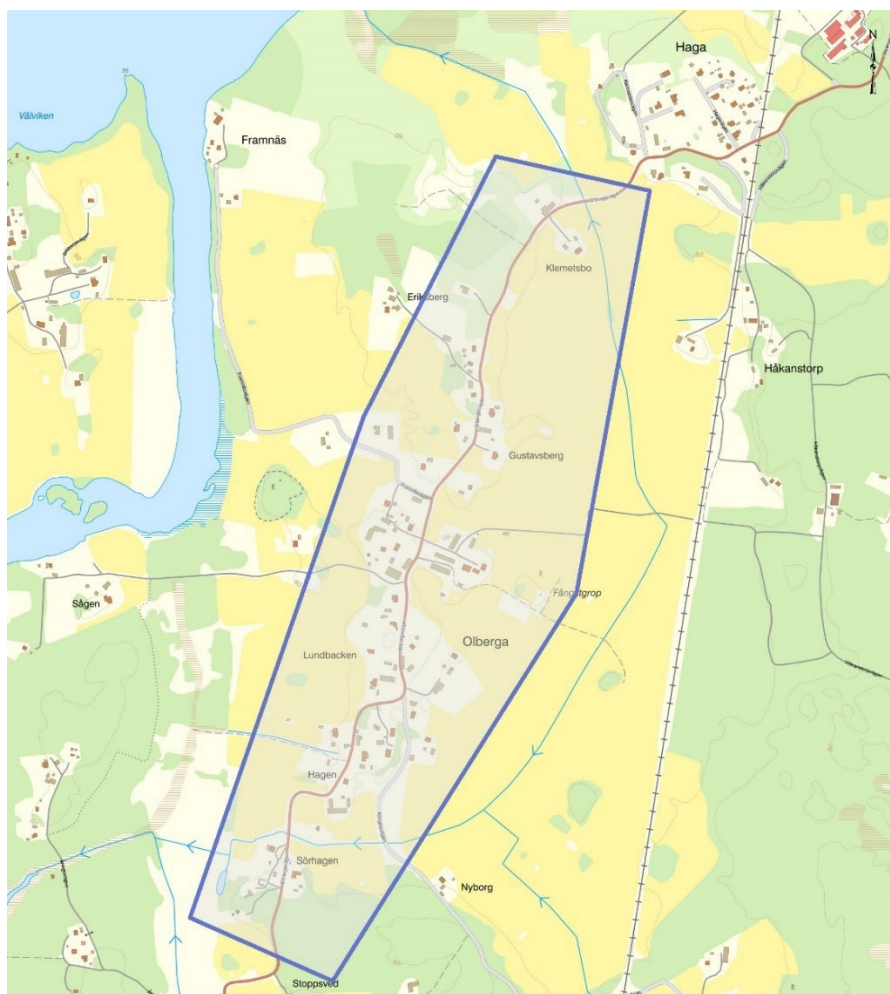
kapacitetsbrist i ledningsnätet har det dock inte varit möjligt att ansluta dessa fastigheter. Ett tjugotal fastigheter berörs utifrån dagens bedömning av en framtida VA-utbyggnad.

Utbyggnaden förutsätter att kapaciteten i befintliga ledningar i området förstärks, vilket måste göras innan VA-utbyggnad till hela Brattheden och del av Färmansbo kan äga rum. En rimlig tidshorisont för att hinna genomföra förstärkningsåtgärder på nätet och därefter genomföra utbyggnaden bedöms vara 5-10 år. Ambitionen är att kunna driva arbetet med utbyggnad av kommunalt VA till Brattheden delvis parallellt med utbyggnaden till Dalkarlsområdet.

5.2.2 VA-utredningsområden

5.2.2.1 Olberga

Olberga med ca 35-40 fastigheter ligger en bit söder om Surahammars tätort intill Kolbäcksån. Flera förhandsbesked, och bygglov har beviljats under de senaste åren och området förväntas fortsätta växa. Se Figur 13 för karta.

Figur 13: Karta över aktuella fastigheter i Olberga.

Olberga har klassificerats som ett VA-utredningsområde även om det redan i dagsläget framstår som troligt att Olberga på sikt behöver införlivas i VA-verksamhetsområdet. Klassificeringen beror på den ovanliga lösningen vid VA-utbyggnaden i området. Genom Olberga går kommunala vatten- och avloppsledningar och vissa av fastigheterna är anslutna till nätet. Däremot har inte beslut om utvidgning av verksamhetsområde för vatten- och avlopp fattats. De fastigheter som fått anslutning till nätet har fått detta genom avtalsanslutning. Nätet är dessutom anlagt med relativt låg kapacitet, varför anslutning av samtliga närliggande fastigheter idag inte är möjlig. Detta inkluderar de senaste årens nybyggda hus.

Eftersom Olberga inte ingår i VA-verksamhetsområdet omfattas berörda abonnenter inte per automatik av Vattentjänstlagen, VA-taxan och ABVA. Därför krävs särskilda avtal. Vidare är likvärdig hantering av berörda fastigheter inte möjlig, eftersom kapacitet saknas för att ansluta alla fastigheter. Situationen blir därmed otydlig ur ett VA-juridiskt perspektiv. I grunden bör inte VA-huvudmannen äga och drifva ett VA-ledningsnät av den här omfattningen utanför verksamhetsområdet, eftersom inte alla fastigheter med eventuellt behov av kommunalt VA kan anslutas.

Sammantaget råder det osäkerhet om hur respektive ansluten fastighets avtal ser ut och om förekommande avgifter täcker förväntade kostnader för VA-huvudmannen. Dels blir detta ledningsnät, utifrån VA-kollektivet och kravet på likvärdig hantering av anslutna parter, inte korrekt hanterat. För Olberga krävs därmed utredning om vilka kapacitetsförstärkande åtgärder som krävs och vilka kostnader detta skulle medföra. Det behöver även utredas vilka fastigheter som kan komma att ingå i ett eventuellt utökat verksamhetsområde och hur dessa fastigheter kommer att påverkas ekonomiskt. Därefter behöver det fattas beslut om hur Olberga ska hanteras på längre sikt.

5.2.2.2 Hedvallsbron

Området Hedvallsbron med 12 fastigheter varav övervägande delen utgörs av fritidsbostäder, är beläget vid Rävsnäs vattentäkt inom primär zon för vattenskyddsområde. Rävsnäs vattentäkt utgör råvattentäkt för den allmänna vattenförsörjningen i Surahammars kommun.

Samfällighetsföreningen i området tar sitt dricksvatten direkt ur kommunens råvattentäkt. Se Figur 14 för karta.

Figur 14 Karta över aktuella fastigheter vid Hedvallsbron.

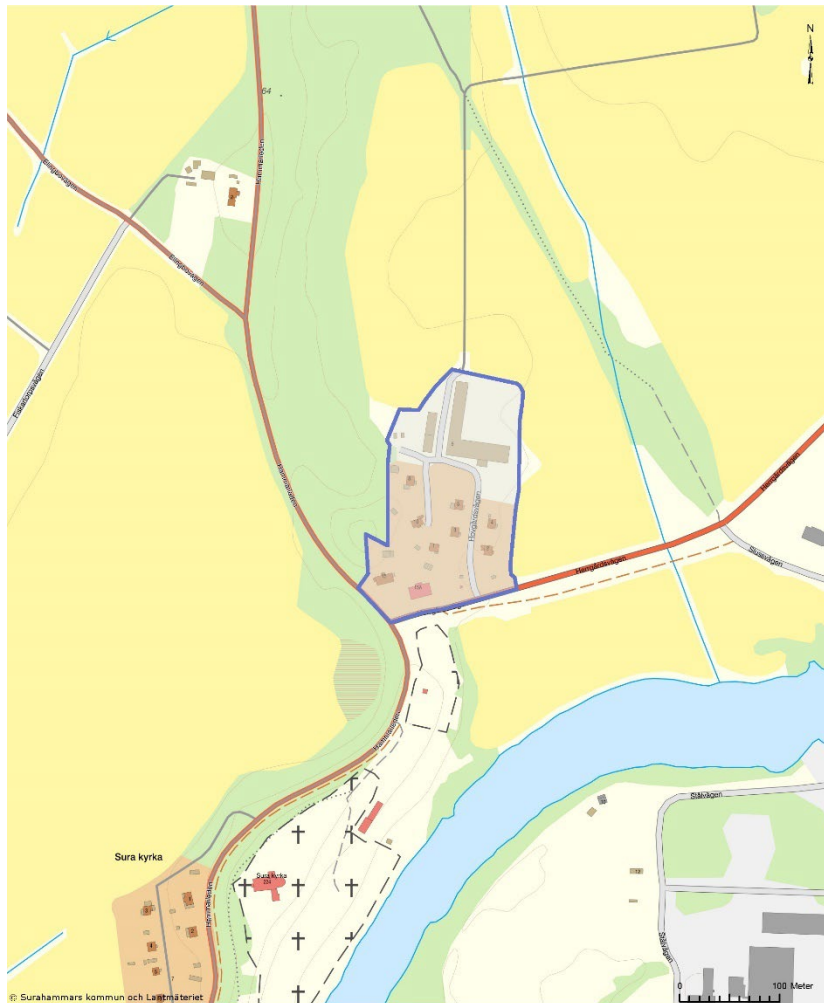
Hedvallsbron har klassats som ett VA-utredningsområde. För ett område med 12 fastigheter där största delen är fritidsbostäder är utgångspunkten vanligtvis att VA-försörjningen behöver lösas enskilt men bebyggelsens närhet till råvattentäkten gör situationen mer komplicerad. Området, som ligger låglänt, drabbas återkommande av översvämningar och den enskilda avloppsanläggningen som finns på platsen idag drabbas vid vissa tillfällen av inträngande vatten och översvämning. Det finns därför en potentiell risk att kommunens råvattentäkt förorenas av utströmmande avloppsvatten. Avloppsanläggningen saknar tillstånd och behöver över tid förbättras för att minska riskerna med avseende på dricksvattnet. Det behöver klarläggas om avloppsförsörjningen vid Hedvallsbron på längre sikt kan lösas tillfredsställande med en enskild anläggning samt hur stor risk det faktiskt är att dricksvattnet förorenas vid en översvämning.

Även samfällighetsföreningens upptag av dricksvatten direkt ur råvattentäkten behöver utredas och eventuellt hanteras ur olika aspekter. Tillsynsåtgärder kan komma att bli aktuella för den enskilda avloppsanläggningen. I nuläget är det alltså oklart om Hedvallsbron i framtiden kan komma att omfattas av verksamhetsområde för allmänt VA eller om det är möjligt att även fortsatt lösa VA-försörjningen på ett tillfredsställande sätt med enskilt VA.

5.2.3 VA-bevakningsområden

5.2.3.1 Hovgården

Hovgården ligger strax utanför Surahammars tätort och består av åtta fastigheter med blandad bebyggelse i form av bostäder och verksamheter. Se Figur 15 för karta.

Figur 15 Karta över aktuella fastigheter vid Hovgården.

Området har klassats som ett VA-bevakningsområde. I dagsläget bedöms Hovgården inte ha behov av allmän VA-försörjning eftersom det finns en fungerande, relativt ny, gemensam avloppsanläggning för området. Sedan den nya avloppsanläggningen anlades har det inte förekommit några uppgifter om dålig vattenkvalitet i området.

Behovet av allmän VA-försörjning för Hovgården kan komma att påverkas av eventuell exploatering i närheten av området. Även områdets utveckling samt framtida förutsättningar för gemensamma enskilda VA-lösningar kan påverka behovet över tid. Hovgården ligger relativt nära befintligt VA-verksamhetsområde och därför kan det också vara rimligt att överväga om området bör anslutas till den allmänna VA-anläggningen i framtiden. VA-situationen i Hovgården förväntas dock inte vara i behov av förändring inom vattentjänstplanens planeringshorisont.

5.2.4 Enskilt VA-område

Följande områden bedöms fortsatt kunna ha enskild VA-försörjning:

- Björnsbo
- Gammelby
- Getängen
- Seglingsberg
- Ståltorp
- Svenskbyn
- Västsura
- Ålunda
- Öster om sjön Glåpen

Se vidare motivering i Bilaga 2.

5.3 Åtgärder – VA-försörjning utanför befintligt verksamhetsområde

I arbetet med VA-översikten och vattentjänstplanen har behov och utmaningar identifieras. Åtgärderna i tabell 4 nedan, som omfattar bebyggelseområden utanför dagens VA-verksamhetsområde, är framtagna för att möta behoven och är prioriterade att påbörjas under perioden 2026–2029.

Tabell 3 Åtgärder för att möta identifierade behov och utmaningar avseende bebyggelseområden utanför VA-verksamhetsområdet för perioden 2026–2029.

Åtgärd	Motiv/kommentar	Ansvar
Planering för utbyggnad av allmän VA-försörjning till Dalkarsområdet, inom 5-10 år.	Genomföra förprojektering av allmän VA-försörjning för Dalkarsområdet med efterföljande utbyggnad.	Mälarenergi Vatten och Surahammars kommun
Planering för utbyggnad av allmän VA-försörjning till Brattheden, inom 5- 10 år.	Utbyggnaden förutsätter förstärkningsåtgärder till Brattheden innan utbyggnad är aktuellt. Förstärkningsåtgärder behöver utredas i ett första steg följt av framtagande av en plan för utbyggnad. Genomförs delvis parallellt med planering för utbyggnad till Dalkarsområdet.	Mälarenergi Vatten
Utredning om behov av och förutsättningar för eventuell utvidgning av VA-verksamhetsområde för Olberga.	Som ett första steg utreds vilka förstärkningsåtgärder som behövs mellan Surahammar och Olberga, därefter kan en plan för eventuell utbyggnad tas fram. Det behöver klargöras vilka fastigheter som kan vara aktuella för anslutning.	Mälarenergi Vatten
Utredning om behov av allmän VA-försörjning för Hedvallsbron.	Fortsatt utreda och bevaka frågan om områdets avloppslösning och vid behov utreda möjligheten till anslutning i samband med utbyggnadsområdet Dalkarsområdet.	Surahammars kommun och Mälarenergi Vatten

6 Konsekvenser

Detta kapitel beskriver övergripande de miljökonsekvenser samt sociala och samhällsekonomiska konsekvenser som ett genomförande av vattentjänstplanen bedöms medföra. Om planens genomförande medför betydande miljöpåverkan har utretts separat.

I vattentjänstplanen ingår inte någon närmare bedömning av hur befintligt ledningsnät, pumpstationer och processanläggningar klarar av den ökade belastningen som uppkommer till följd av VA-utbyggnad. Detta kommer att behöva utredas vidare, men kapaciteten i vatten- respektive avloppsreningsverk bedöms vara tillräcklig.

6.1 Miljökonsekvenser

Ett av vattentjänstplanens syften är att utreda vilka områden inom kommunen som bör omfattas av VA-verksamhetsområde alternativt utredas vidare för att uppfylla vattentjänstlagens krav på skydd av människors hälsa och miljön. Två områden har klassats som utbyggnadsområden, två områden som utredningsområden och ett som bevakningsområde.

Det är svårt att bedöma miljökonsekvenserna för VA-utbyggnads- och utredningsområdena eftersom konsekvenserna helt och hållet är beroende på vad utredningarna visar och vilka åtgärder som sätts in till följd av dem. Det är dock positivt att områdena ska utredas eftersom utredningarna kommer att ge ett bättre beslutsunderlag som väger in såväl miljöaspekter som hälsoaspekter.

6.2 Sociala konsekvenser

Tillgång till rent vatten och sanitet för alla är grundläggande för människors hälsa och utveckling (Agenda 2030, mål 6). Undermåliga avloppsanläggningar utgör också ett hot mot vattenförekomsternas kvalitet och en god avloppsvattenhantering och tillsyn av enskilda och kommunala anläggningar är därför viktigt för att minska risken för att vattenkvaliteten försämras. Försämrade vattenkvalitet, genom undermåliga avloppsanläggningar placerade uppströms en dricksvattentäkt, kan påverka människors hälsa direkt genom försämrade dricksvattenkvalitet, eller indirekt genom försämrade möjligheter till rekreation i form av till exempel bad och fiske.

Förändrade nederbördsmonster till följd av klimatförändringar kan påverka både vattenkvalitet och -kvantitet. Det finns en större robusthet i de kommunala systemen vilket i ett långsiktigt perspektiv tryggar VA-försörjningen i de områden som införlivas i det kommunala VA-verksamhetsområdet. Detta är positivt för att på sikt ha en säker och hållbar VA-försörjning för kommunens invånare. En negativ aspekt med större system är dock att fler hushåll kan påverkas vid eventuella längre driftstopp eller störningar.

Att hamna i behov av förändrad VA-lösning, oavsett enskild eller kommunal anslutning kan innebära ekonomiska utmaningar för de fastighetsägare som påverkas. Vid anslutning till kommunalt VA-nät ska anslutningsavgiften betalas och i vissa fall kan denna avgift vara hög i

förhållande till värdet på exempelvis ett enkelt fritidshus. Det är viktigt att ta i beaktande att det kan innebära en stor kostnad för den enskilde fastighetsägaren att anlägga ett enskilt avlopp.

Hänsyn ska tas till barnkonventionen, till exempel vid utformning av nya områden. I arbetet med vattentjänstplanen är det främst två punkter i artikel 24 som är aktuella:

- I kommunen finns dricksvatten av god kvalitet.
- Dricksvattnets kvalitet prövas regelbundet.

Vattentjänstplanen bedöms påverka den första punkten positivt genom att skapa förutsättningar för långsiktigt hållbar VA-planering. Planen bedöms inte påverka den andra punkten.

6.3 Ekonomiska konsekvenser

Utbyggnaden av allmänt VA finansieras genom den av kommunfullmäktige antagna taxan. Det kan vara en utmaning att hantera utveckling ur ett ekonomiskt perspektiv då nuvarande taxenivå inte alltid täcker kostnaderna. Om särskilda skäl föreligger och VA-huvudmannen tydligt kan motivera det, kan så kallad särtaxa tas ut.

Surahammars VA-taxa är under utveckling. Ett nytt taxebeslut under 2024 föreslås innebära en ökning av avgifterna. En del av taxan handlar om den anläggningsavgift som erläggs när en ny abonnent ansluts till den allmänna VA-anläggningen. Avsikten med att höja taxan är att VA-verksamheten ska omfattas av en ekonomi i balans. Nuvarande kostnadsläge för investeringar och utveckling är högt och därmed riskerar den så kallade kostnadstäckningen i investeringsprojekt att bli låg. Mälarenergi Vatten och Surahammars kommun har för avsikt att inom den kommande treårsperioden återkomma med förslag på en ny basnivå för anläggningstaxa, vilken därefter ska indexregleras årligen.

I arbetet med underlag för vattentjänstplanen har en översiktlig studie genomförts av täckningsgraden för de områden som i dagsläget bedöms aktuella att ansluta till den allmänna VA-anläggningen. VA-huvudmannen bör sträva efter en 100-procentig täckningsgrad vid nyanslutningar. Uppnås inte full täckningsgrad behöver kostnaden för den nya abonnentens anslutning bekostas på annat sätt. Detta görs vanligen via brukningsavgifter för VA men kan även bekostas på annat sätt, exempelvis genom tillskjutande medel från kommunen.

Mälarenergi Vatten har översiktligt beräknat kostnader som uppstår vid eventuell anslutning av Dalkarlsområdet, Brattheden samt på sikt Olberga och Hedvallsbron. Schematiska kostnader har räknats ut för varje område och dessa ställs emot intäkt som kan tas ut med den nu rådande anläggningsavgiften. Studien visar att intäkter via anläggningsavgifter täcker den faktiska kostnaden med mellan 6% och 30%. För att skapa en långsiktigt hållbar VA-ekonomi behöver därför taxan anpassas till nuvarande kostnadsläge och till de behov av underhåll och investering som finns. I detta arbete ingår att höja anläggningstaxan för att få en högre täckningsgrad. Detta arbete har inletts i och med 2024 års taxebeslut och kommer att fortsätta kommande år.

Mälarenergi Vatten kommer efter vattentjänstplanens antagande att utreda hur anslutningen till allmänt VA kan genomföras för Dalkarls och Brattheden. Utbyggnad av allmänt VA är en stor kostnad både för VA-huvudmannen och för den enskilda fastighetsägaren. Berörda fastighetsägare kommer att informeras om utbyggnaden när planeringen kommit så långt att tillförlitliga uppgifter finns. Information kommer också att ges om hur anläggningsavgiften beräknas och hur stor den blir, beroende på den då aktuella taxan.

Åtgärderna som beskrivs i planen kommer att kräva resurser framöver. Arbetet med tillskottsvatten och odebiterat vatten behöver intensifieras. Där är det främst personalresurser som behövs samt att identifiera vilka åtgärder som ger störst effekt för att använda medel i budgeten på ett klokt sätt. Till kommande budgetarbete hör också att identifiera långsiktiga investeringsbehovet för reningsverk och vattenverk.

För enskilda fastighetsägare innebär anslutning till allmänt VA, kostnader i form av anläggningsavgift och vid påkoppling även förbrukningsavgift som löpande kostnad. Detta måste dock sättas i perspektiv till de kostnader som är förknippade med enskilda anläggningar. En enskild anläggning behöver renoveras eller byggas om med jämna mellanrum. Kostnaden påverkas av vald lösning och hur väl anläggningen underhålls. Löpande kostnader för slamtömning och tillsyn tillkommer. Vilket av dessa alternativ som i slutänden är mest kostsamt går inte att bedöma på en generell nivå, eftersom kostnaderna blir specifika för varje enskild anläggning.

Bilagor

1. Bedömning av betydande miljöpåverkan
2. Områden utanför nuvarande verksamhetsområde för VA: Beskrivning och klassificering
3. Samrådsredogörelse